

HOTARUL

LITERAR — CULTURAL — ARTISTIC

ANUL V. Nr. 12

A R A D

DECEMBRIE 1938

CUPRINSUL :

Augusta C. Rubenescu	Idolii — legendă originală —
Al. Negură --- --- ---	Nenea Gică
Nicolae Jianu --- --- ---	Pe cărările sfântului sfârșit . . .
Ed. I. Găvănescu --- --- ---	Gând românesc din alte vremuri
Dr. Șt. Zissulescu --- --- ---	Viața universitară în Germania
Gh. Moșiu --- --- ---	Stropi din cascada vieții . . .
Trăian Măger --- --- ---	Scritoarea Constanța Hodoș
E. Țigu --- --- ---	O excursiune la Constantinopol pe M. Neagră
Pan --- --- ---	Cronica rimată

CĂRȚI : „POEMELE LUI EDGAR POE” trad. de Emil Gulian;
„FUNDĂCUL VĂRLĂMULUI” de Ionel Teodoreanu.

REVISTE : Film — Gazeta Cărților — Scnteia — Satul — Curierul echi-
pelor studențești (a. i.) — Biserica și Școala — România aeriană
— Viață Basarabiei — Lucefărul (ș. m.)

NOTE : 1 Decembrie — George Enescu — Gândirea — Directorii generali
— Sportul — Pictorii uniți — (n. j.)

HOTARUL apare lunar sub îngrijirea unui comitet de redacție alcătuit din membrii «*Ateneului Popular*» și din câte un reprezentant al societăților culturale federalizate : *Astra, Institutul Social Banat-Crișana despărțământul Arad, Concordia, Armonia și Lyra,*

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

A R A D,

Strada Vasile Goldiș 6

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ABONAMENTE:

Autorități, întreprinderi, instituții	Lei 500
Biblioteci și Particulari	Lei 200
Preoți, învățători, studenți	Lei 100

Manuscrisele admise de comitet vor fi publicate în ordinea primirii. Autorii sunt rugați a le trimite scrise la mașină pe o singură pagină. Cele nepublicate — nu se înapoiază.

HOTARUL

LITERAR — CULTURAL — ARTISTIC

ANUL V. Nr. 12

A R A D

DECEMBRIE 1938

IDOLII

LEGENDĂ ORIGINALĂ

Din munții îndepărtați se scurgea râul în pustiu, ducând în mare nisipul galben. La țarm sălcii își plecau trunchiurile înclinate peste apă, înmuindu-și în valuri bărbile de frunze argintate.

Pe rariștea dinaintea pădurii se'nălța un arbore rămuroș de terebentină. Sub sălcii, la malul râului se înșirau douăsprezece altare de ale soarelui, făcute din piatră albă de var, iar în umbra arborelui de terebentină se ridica un altar și mai înalt cioplit din piatră brută. Liniștea dormea în acest ținut părăsit, strângându-și aripile moi catifelate. Deodată din inima pustiei se auzi ropot de tobe și liniștea se avântă speriată în văzduh.

Dinspre bordeiele îndepărtate și cătunele neingrădite, un cortegiu lung șerpuia spre râu. În fruntea cortegiului înaintau douăsprezece femei, lovind cu palmele tobele ridicate. Hainele și măramele lor piestrițe flăcărau până departe în pustiu și pe colanele, brățarele și lanțurile delapicioare zingăneau podoabe de aramă în formă de seceră, stele și lună.

Indărătul lor păseau douăsprezece sclave ca tăciunele de negre. Verigele din nări și cerceii din urechi însoțeau cu legănat cadențat fiecare mișcare a lor. Ele duceau în brațe doisprezece idoli de lut. Acești idoli aveau corpul greoi, vopsit în roșu și capete de pasere. În urma lor patru sclave purtau sub pânza de cort pe un pedestal cu patru brațe de lemn, un idol făcut din metal, cu trupul de om și cap de berbec. Acest idol de metal era îmbrăcat în purpură roșie și albastră, iar de pe lanțul de aur de la gât atârnavu relicvii mărunte.

Indărătul idolului de metal pășea preotul; pe capul ras purta o căciulă ascuțită cu insignele lui Moloch, iar pe mantia galbenă ca șofranul erau brodate cu fir roșu cuvinte de vrajă și magie. După preot urma o ceată de femei, care-și purtau în brațe ori își duceau de mână copilașii. Fiecare copil strângea în mână un șarpe mic strâmb ori o șopârlă

mică cioplită din lemn. Pe fruntea acestor reptile era cioplit chipul de stea a lui Moloch, iar pe trunchiu erau lipite aripi din pene pestrițe de pasere.

Cele douăsprezece sclave se retraseră sub sălcii și așezară idoli roșii de lut pe altarele scunde ale soarelui. Idolul de metal l-au pus pe altarul de piatră de sub arborele de terebentină. Înaintea altarului au așezat o tigaie din aramă lustruită și umplută cu cărbuni aprinși. Peste cărbuni au presărat rășină și tot soiul de mirodenii aromatice. Preotul și-a ridicat brațele și atunci dela marginea cetii patru bărbați cu capetele rase năvăliră înainte, fălfăind pe sus torțele aprinse.

Unul dintre ei ridică cimpoiul și începu să cânte. Atunci cele douăsprezece femei începură să se învârtască în jurul altarului, tot mai înverșunat, lovind cu palma în tobe. Preotul murmură cuvinte magice și din tigaia de aramă șuvițe de fum albastriu se întindeau către idol, învăluind cu încetul întregu-i chip luminos. Femeile și copiii se închinară apoi se aruncară cu fața la pământ. Preotul își ridică brațele și strigă cu glas tare:

— O Moloch, zeu al Amoniților, tu care ești mai puternic ca toți ceilalți zei, privește cu ochii tăi de stele spre femeile și copiii noștri! Păzește-i de farmecele rele, de boale mistuitoare, de duhuri necurate și de lepră! Mai mare ca tine nu este! O! arată-ți puterea! Vântule, agită flăcările! Flacăra, înalță-te spre înălțime, iar tu apă, stropește-ne fețele cu picăturile tale răcoritoare! Că cine este mai puternic, ca zeul nostru?

Dinspre munți, în depărtare, la cursul de sus al râului, o plută luneca pe apă în jos. Pe plută ședea doisprezece bărbați în vestminte de culoarea pământului, odihnindu-și mâinile pe lopeți. În mijloc sta un bărbat înalt, cu fruntea albă luminoasă. Deasupra apei în razele soarelui ce apunea în zare, capul lui descoperit și vestmântu-i alb de lână, luminau în depărtare.

Vântul pornit fără veste apuca și vestmântul lui de lână; alergând tot mai aspru deasupra apei și străbătând printre ramurile salciilor, răscoli nisipul și-l isbi în fața femeilor amonite. Smulse șerpilor și șopârlele înaripate din mâinile copiilor și le svârli în apă. Reptilele pluteau deasupra râului și căzând apoi în apă în not grăbit lunecară spre mare.

De sub plută ce se apropia încet, vântul isbea valuri uriașe spre mal. Apa inundă țărmul, acoperi altarele soarelui și lingea lacomă de jur împrejur idoli cu capetele de ceahlău. Corpurile de lut se muiară, prefăcându-se în tină, iar spoiala roșie colora apa, ca sângele încheșat.

Vântul se repezi acum cu toată puterea spre idolul de metal; îl clătina și îl aruncă în tigaia plină de jăratric aprins. Flăcările fălfăiau și în vâlvătaia de foc corpul de metal al idolului începu să se topească. Vântul rupea și sgâlțâia cu sălbăticie vestmântul femeilor și într'un ultim

atac răsturnă altarele soarelui. Apoi mătură valurile îndărăt în matcă, amuțind, ca și când și el s'ar fi ascuns sub apă.

De sub altarele răsturnate eșiau scorpii veninoși pe nisip și inundând țărnul mușcau norodul căzut cu fața la pământ. Femeile se aruncau țipând să-și apere copiii învinețiți și desperate se agățau de îmbrăcămintea preotului :

— Ajută-ne, că pierim cu toții! Scapă-ne!

Preotul privea îngrozit la furnicarul de pe pământ și smulgându-se din strângerea disperată a mâinilor, fugi spre câmpie.

— Blestemat să fii! Boalele să te ajungă și chinul vecinic să-ți întunece fața! — strigau femeile în urma lui. — O, cine ne va ajuta?

Jeluirile lor tânguioase și bocetele țipătoare sunau departe peste valuri. Deodată se auzi pleoșcăit de apă și o plută se opri la marginea râului, De pe plută păși pe nisip un om cu mantie albă, urmat de doisprezece bărbați cu capetele descoperite și picioarele desculțe. Ochiul Celui cu mantia albă strălucea, ca luceafărul de seară și din fața-i blândă și tristă se răspândea o nesfârșită bunătate, Privi la furnicarul de pe nisip; arătă cu mâna spre apă și zise cu glas poruncitor :

— Duceți-vă!

Atunci ele se năpustiră cu duiumul spre mal și în cete speriate săriră în apă.

Cel cu vestmântul alb se întoarse către femei :

— Aduceți copiii la mine și toți cei mușcați de lighioane să mi se înfățișeze!

Femeile păgâne ridicară în brațe copiii cari se sbăteau în spasmi și ingenunchiară în fața Celui cu haină albă, Care își puse dreapta sa pe capetele plecate. La atingerea Lui, fețele crispate de chinuri se înseminară, petele și urmele pișcăturilor dispărură și ochii mari deschiși de copii se aținteau spre fața sublimă, care se pleca asupra lor. Femeile se aruncau la picioarele Lui și sărutau pământul. Cu umilință și fericire își ridicau spre El fețele inundate de lacrimi.

— Binecuvântat fie numele Tău, că ne-ai venit într'ajutor, când zeei noștri ne-au părăsit!

Cel cu vestmântul alb se'nălță în toată splendoarea lui de lumină și glasul îi suna departe :

— Dumnezeu e unul! El este Tatăl vostru și voi sunteți fiii Lui. El este Dumnezeul nevăzut, carele toate le vede și carele pretutindeni este. Urmați-mă și eu vă voi arăta calea. Căci faptă rea săvârșește cel ce adoră chip cioplit și-și pierde sufletul acela, care se închină lucrurilor neînsuflețite și nu Tatălui fără de sfârșit.

Femeile amonite își pleacă ochii în jos. Apoi ca'ntr'un singur suflet toate alergară spre idolul răsturnat. Apucară figura diformă și o târără

la marginea apei. De pe țărmul pieziș o rostogoliră în apă; apoi și-au smuls lanțurile cu idolii cei mici dela gât și le-au svârlit în urma ei, în vălvoarea apei.

Cu sufletul agitat, timide și totuș nădăjduind, cu umilință și tresăriri de bucurie s'au adunat în jurul Celui cu haina albă. Copiii s'au liniștit. Ele îi luară în brațe și implorau cu glas ridicat:

— Invață-ne, să cunoaștem și noi pe Tatăl, Carele Te-a trimis, ca El să ne fie Tatăl, iar noi să fim fiii Lui!

Cel cu haină albă își ridică ochii spre cer și de pe buze i se desfăceau cuvintele rugăciunii sfinte:

— Tatăl nostru, carele ești în ceriuri...

Cei doisprezece învățacei își plecară adânc frunțile deasupra mâinilor împreunate, Femeile prosternute repetau încet cuvintele rugăciunii, primind pentru totdeauna în inimile lor pe unul și adevăratul Dumnezeu din veci.

Augusta C. Rubenscu.

AL. NEGURĂ:

NENEA GICĂ

De te recunoscuse abia azi, sau de-ți răspundea de mult la »bună ziua«, dl. Elefterie Fărcășanu obișnuia să-ți zică geambaș, terminându-și părerile întotdeauna: »E geambaș, domnule!« Eu, d-ta și alții eram însă tot așa de geambași, cum dl. Elefterie Fărcășanu era Gică, nume sub care îl cunoștea întreg orașul: »A! de nenea Gică vorbești!« — »Asta nu poate s'o fi scos decât nenea Gică!« — »Mai rar om ca nenea Gică!«

Dl. Elefterie Fărcășanu se trăgea din vechii Farcași din jurul Făgărașilor și dumnealui susținea că Farcașii s'ar trage dela arcași, oșteni vestiți în a ochii cu arcul, și că timpul ar fi pus acel f, cari ar fi însemnat prescurtat: foști arcași. Pravilile țării n'au păstrat nimic din părerile dlui Elefterie și dumnealui a trecut înainte de războiu, în mai multe rânduri Carpații, stând de vorbă cu boer și țaran; mai ales cu Farcașii din jurul Făgărașilor, ținut al cărei denumire susținea că își are izvorul în acela de Farcașului, dar că litera c ar fi fost înlocuită cu g și bietul r, preschimbat în ă! »Cum însă nici făgărășenii nu prea l-au lămurit în așteptări, dl. Elefterie se hotărâse să revină la numele de adevărată origină și să-și zică F. Arcașu, ceiace ar fi însemnat Filoștenie Arcașu. Cum era și natural, coana Filoștea Fărcășanu a găsit nelalocul ei o astfel de desrădăcinare a numelui și i-a zis în glumă: »De ce nu ți-oi fi zicând Gică!?... Ia slăbește-mă cu drăcoveniile tale și cu neamul ăla de harcași!« — Supărarea glumeață a coanei Filoștea, fu auzită de nu se știe cine și în câteva zile dl. Elefterie Fărcășanu trecu în vorba de toate zilele a orașenilor, drept Gică — și cum toți îl iubeau și-l respectau, unul propuse să i se zică nenea Gică și nenea Gică a rămas.

* * *

A fost deputat în trei rânduri, sub trei guverne și dacă urbea de naștere are apă, dacă are teatrul pe care-l are în grădina publică și dacă are și o statuie de bronz — singura în oraș — toate se datoresc influenței și inițiativei dlui Elefterie Fărcășanu. Cum iubea tot ce-i frumos, visa în marea-i dragoste pentru locul natal preschimbarea lui într'un centru de atracție al întregii Europe. În lunga-i carieră de ales al națiunii, cunoscuse — printre alții — și un geolog, pe care dsa invitându-l în orașul de naștere, abia coborât din tren numai auzi pe dl. Elef-

terie: »Iacă, domnule!... Vezi dta dealurile alea albastre închise, din spatele ălor galbene deschise!?... Ei bine, în pântecul lor se ascund cele mai mari zăcăminte de cărbune!... Păcat că n'are cine să scrie treaba asta!«; iar seara, plimbându-l prin oraș îi arată un loc viran, în mijlocul cărui abia se mai putea ținea o zidire, care numai în întunericul serii o puteai lua drept casă!: »Iacă, ăsta-i palatul lui Plastara, în care a mâncat și a dormit Ioan Vodă cel Cumplit, când bătu oștile turcești între Râmnic și Buzău. E casă domnească, pe care n'a ocolit-o nici Cuza Vodă, despre care se zice că mai, mai era să-i rămână inima între zidurile ei, privind prea mult pe Zinca Plastara, măritată mai târziu după un rus Pozlovschi, rămas prin locurile noastre din armatele lui Suwaroff. — Eh! de mi-o ajuta Dumnezeu, am să refac palatul, preschimbându-l în loc de odihnă sufletească, pentru cei cari mai cred în trecutul glorios al țării ăștia. O să fac în el un fel de muzeu, comandând la Viena chipuri de ceară, să semene aidoma cu cei cari au trecut pe-aci și îmbrăcându-le în hainele timpului, o să-i așez câte unul sau doi în fiecare odaie! — N'am să uit ca pe Cuza Vodă să-l comand căzând în genunchi la picioarele Zinchi Plastara. Ei! Dar ce-ți spun eu de toate astea, dacă nu se găsește nimeni să le aștearnă pe hârtie!?»

— »Nu mă pricep în ale istoriei, domnule Fărcășanu!«

— »Da... cu minele de cărbuni dela Dealu Lung, zici că-ai să scrii?«

— »Păi, să studiez terenul mai întâi!«

— »Ce să mai studiezi, domnule, când Fărcășanu îți dă cuvântul de cinste, că așa e!«

— »Da, dar răspunderea...«

— »Mi-o iau eu!... Auzi, mi-o iau eu toată asupra mea!«

— »Bine, domnule Fărcășanu... am să scriu!« și geologul își ținu cuvântul: în unul din ziarele Capitalei, apăru peste trei zile un foeliton, intitulat: »Marile zăcăminte de cărbuni din Dealul Lung«. Din acest număr al ziarului dl. Fărcășanu a cumpărat 100 de bucăți și le-a trimis în dublu exemplar, tuturor capitaliștilor din țară și streinătate, [precum și Consiliului de miniștri, încadrând articolul în creion roșu. A mai plătit apoi publicarea lui în alte ziare și în urma acestei reclame, s'au găsit și minți prea slabe, printre care și unul Plajino, și în mai puțin de un an săpăturile făcute în pântecul Dealului Lung au înghițit una din moștile dlui Fărcășanu și o alta a dlui Plajino. Noui ipoteci, cu noi vânzări de terenuri, au adus pe săpători în fața unui strat de cărbune! Telegrame la București, geologi aduși cu trenuri expres... constatarea nu fu tocmai îmbucurătoare: »Cărbunele nu e bine ars, se prea poate cu noi săpături să-l găsească și pe cel bun, care parcă ar exista.«

În trei ani de zile dl. Fărcășanu nu mai avea decât un rând de case, în care locuia, iar dl. Plajno: castelul de pe malul Râmnei, vădu-

vit de toate întreprinderile-i fără de sfârșit! — Apelurile consorțiului Fărcășanu-Plajno, susținute de alții mai puțin avuți, nu mai găsiră nici un ecou și geologul nu mai fu găsit nicăerea spre a întări credințele altor minți slabe!. — Din acel an concetățenii dlui Fărcășanu începură să-l hulească, acuzându-l de sărăcia adusă multora din ei și cum tot în acelaș an au fost alegeri, dsa a căzut cum nu se putea mai rău: abia 32 de voturi!

Dl. Plajno nu fu nici el mai norocos: într'o noapte, singura-i avere a fost mistuită de foc și se crede că el a fost pus de mâini dușmănoase. Iși vându cei opt cai de lux, scăpați ca prin minune din flăcări, plecând apoi din țară. Unii spun că voind să-și refacă averea la joc de cărți în cazinoul de pe malul Mediteranei, ar fi avut sfârșitul celor mulți: un trup omenesc, mai mult, în fundul mării...

* * *

Casele dlui Elefterie Fărcășanu au fost vândute la licitație și fap- tul s'a petrecut la un an după moartea coanei Filofteia. În ziua licita- ției dl. Fărcășanu a plecat din oraș și câțiva din cei 32, rămași credin- cioși, auzind de plecarea lui nenea Gică se temeau de-o nenorocire! Seara unul din ei l-a așteptat la bariera orașului vrând să-l culce la el dar a așteptat zadarnic!... dl. Fărcășanu n'a mai revenit. — A doua și a treia zi oamenii veniți la târg de prin comunele: Sgârțiți, Grebăn și Dărâmați au fost întrebați dacă n'au văzut cumva pe dl. Fărcășanu, dar toți dădeau din umeri: nu și nu! Era în 1914 și de atunci nimeni n'a mai știut nimic de nenea Gică!

Odată cu sunarea mobilizării din 1916, câtorva porniți spre regi- mente în alte orașe, li s-a părut că prin trenuri au întâlnit un om, care parcă ar fi fost dl Elefterie Fărcășanu, dar iarăși nu puteau crede că dsa ar fi ajuns în halul ăla să vândă bragă prin trenuri! Veniră apoi zilele reci și ploioase de toamnă, în vitregia cărora o armată învinsă și zdrențuită rătăcea pe drumuri desfundate de umblet neobișnuit; și după ele acea iarnă cu troeniri cari înfiorau tot mai mult spectacolul neaș- teptărilor!

Regimentul rezerviștilor din orașul dlui Elefterie Fărcășanu, după înfrângerile suferite în Dobrogea, apoi la Olt și pe drumurile cle- ioase ale județului Argeș, ajunsese la un loc de odihnă, într'un sat sără- căcios din fundul Moldovei. Erau aci de șase zile, când în dimineața zilei următoare, un sergent șeful de post al santinelilor — aduse vorba că nu știe cine fu ăla de azinoapte, care l-a întrebat de-o mulțime de oameni din regiment, dacă mai trăesc? sau ba! Și sergentul termină vorba adusă: Trebuie să fie din orașul nostru, că numai de orașeni întreabă!

— »De mine n-a întrebat!« zise caporalul Iordănescu Vasile.

— »Ba da! și de dta și de dl Andrei și dl Florică și de Vasile

muzicantul... a întrebat de mulți, bre, da, cine-i mai ține minte!... Când a auzit că dl plutonier Giurgea a murit numai ce-l văzui curgându-i ochii!»

— »Florică, să știi că ăla a fost nenea Gică! Domnule sergent, nu era așa un om voinic, cu mustața castanie adusă 'n sus?... un om așa care vorbește gros!?»

— »Voinic era, domnule Iordănescu, dar n-avea mustăți și purta ochelari aduși așa după ureche.«

— »Parcă nenea Gică mai trăiește!« oftă dl Florică.

Sergentul însă mai avea ceva de spus. Simțea că acel cineva, odată și odată se va ști cine-i și trăgând încă un fum din țigarea cu carton, spuse caporalului Iordănescu: »Uite ce-i, domnule Iordănescu să de duci dta și să chemi pe toți orașenii din compania noastră și să mergem apoi colea la cârciumă... că dl ăla mi-a dat cinci sute de lei... să-i bem cu toții împreună!«

Caporalul Iordănescu în drum spre cârciumă, după ce împărtăși dlui Florică spusa sergentului, își termină gândul »Ai dreptate!.. nu putea să fie nenea Gică... De unde să aibă el, — chiar dacă o trăi — cinci sute de lei!«

* * *

Veni și sfârșitul războiului și în seara anului nou 1919, dl Iordănescu — fostul caporal în Moldova, acum mare comerciant în capitala județului care cuprindea în el minele părăsite dela Dealu-Lung — propuse prietenilor să se adune la dumnealui acasă. Prin prietini dl Iordănescu înțelega toți foștii tovarăși de luptă. Când toți fură adunați, cel dintâi luă cuvântul gazda cășii, Dsa avu ideia minunată, ca primul pahar să fie închinat în cinstea protectorului lor din Moldova, protector care nu era altul decât nenea Gică. Fusese surprins într-o noapte de către dl Andrei Giurescu, care se 'nvoise cu sergentul de post să stea în camera unde avea loc întâlnirea — în fiecare Joi seara, când dl Fărcășanu se interesa de sănătatea vechilor cunoscuți, lăsându-și regulat obolul de 500 de lei. Sergentul fusese jurat să nu spună cine-i dă acești bani, dar să-i bea cu ei zicându-le — dacă cumva or întreba: — »Așa am eu chef să beau cu dstră!« De geaba își răsese nenea Gică mustățile, de geaba purta ochelari, dl Andrei Giurescu l-a recunoscut după vorbă și eșind de după ușe l-a îmbrățișat zicându-i: »Nu înțelegem, nene Gică să ne ocolești, când de, slavă domnului, noi ăștia ți-am rămas credincioși totdeauna! Dl Elefterie simți că Andrei — acelaș Andrei, care-l așteptase la barieră în seara fugii din oraș — avea dreptate și plângând ca un copil/nu pūtu zice decât: »Știām eu că ești un geambaș, da parcă tot nu credeam să fii așa de mare geambaș!« Veniră apoi orașenii toți și nenea Gică a zis fiecăruia o vorbă, însă tot din seara aia nimeni nu l-a mai revăzut! Toluși cele 500 de lei veneau regulat, pe adresă colonelului — prin agent

special — și colonelul făcându-se că nu știe nimic, chema când pe Andreescu, când pe Giurescu, când pe Florică și le spunea: »Iar va trimis cineva 500 de lei, să aveți de cheltueală!«... și până la demobilizare, cum trecea săptămâna se sfârșeau și cele 500!

Ideia dlui Andreescu, de a închina întâiul pahar în sănătatea lui nenea Gică, fu o idee fericită, deoarece unul din orășeni care deși nu fusese prietin cu nenea Gică, se înfruptase totuși din binefacerile celor 500 de lei, numai ce zise: »Halal om! Cine credeți că m-a ajutat acum vreo trei săptămâni în târgul Buzăului, de-mi cumpără căișorii pe care-i am!? Nimeni altul decât dl Elefterie!... da, chiar dumnealui! Mă dusesem la târg cu 2000 de lei și nu știu care fu ăla așa de iute, de mă buzunări chiar în plin târg! Incepui să mă plâng în dreapta și-n stânga, cerând oamenilor bani să mă pot înapoia acasă, când numai ce-l văd pe dl Elefterie! Oprise automobilul și-mi asculta plângerea. Mă întrebă de unde sunt și când îi spusei, zise șoferului ceva și mă luă după el, fără să zică o vorbă. Văzându-l tot căutând încoace și'n colo, credeam că se uită după hoț, când numai ce se oprește în fața cailor mei pe care-i am!. Târgul se făcu în două minute și după ce plăți ai 3000 de lei costul lor, îmi puse căpestrele în mână și-mi zise: »Să-ți trăiască și du-te sănătos acasă... da, vezi să nu-ți fure și caii, cum îți fură banii, geambașule!« și se făcu nevăzut!

— «Cine putea să facă un fapt ca ăsta, decât nenea Gică!» zise unul din cei mulți.

— »Și când te gândești că un așa om nu vrea să mai revină în orașul pe care l-a iubit ca nimeni dintre noi!«, se miră dl. Florică.

— »Dece n'o fi venind, frate, înapoi!?... După câte am auzit, și-ar fi refăcut încincit averea pierdută.

— »Și-a refăcut-o ca mulți alții în vremea războiului, dragă Giurescule, și-o fi îndrăgit acuma pe cei cari l-au sprijinit să și-o refacă!... Nu-ți aduci aminte ce ambițios era în împlinirea unui gând?!... dovadă, săpăturile din Dealul lung! Să-i rămânem recunoscători însă, că deși deslipit din rândurile noastre, totuși pe orășenii lui nu-i uită!... Cine poate face dar o pereche de cai în ziua de azi, decât un... nebun!... și nenea Gică era nebun în ambițiile pe cari le urmărea! — Ei, cine știe dacă pe-acolo pe unde-o fi, n'o să găsească o altă ruină cu istorie domnească, un alt deal cu pietre scumpe, și să-l întâlnești iar vânzând bragă în tren, așa cum ne-a spus în Moldova că a început să prindă chiag nou! — Oameni ca nenea Gică nu trăiesc pentru ei... și-i păcat!«, și toți cei de față mai băură un pahar în sănătatea nebunului, așa cum îi zisese dl. Andreescu.

Nu trecură decât câteva zile din seara petrecerii și dl. Andreescu primi o scrisoare, adică următoarea scrisoare:

DOMNULE,

Domnul Elefterie Fărcășanu, plecând să-și petreacă sărbătorile în Italia, m-a rugat să mă pun în legătură cu dstră. rugându-vă a-mi răspunde de urgență: 1. Dacă palatul Plastara mai există și cui aparține? 2. Dacă Teatrul comunal e tot depozit de făină? și 3. Dacă pe mormântul răposatei Filofteia Fărcășanu, s'a ridicat crucea făgăduită, nu-mi aduc aminte de către care cunoscut al domnie sale?

In caz că aceste trei întrebări au răspunsuri favorabile, rugăm a ni le comunica; iar atunci, când numai unul din ele nu ar fi favorabil, răspunsul vi se va înapoia, considerându-se neprimut.

Șarcaf, post restant — Cluj

Cum din palatul Plastara nu mai rămăsese nici urmă de cărămidă cum Teatrul Comunal continua să fie și pe mai departe tot depozit de făină și cum chiar dl. Andreescu nu-și ținuse făgăduiala ridicării unei cruci de marmoră pe mormântul răposatei coanei Filofteia, dsa comunică totuși dlui Șarcaf, la Cluj, confirmând cele de mai sus. Peste patru zile comunicarea îi fu înapoiată, fără nici un fel de comentariu!

Și totuși se mai găseau oameni, să se mire de ce nenea Gică nu mai revenea în orașul de naștere, la care ținuse atâta, nebănuind nici chiar dl. Andreescu că literile numelui Șarcaf, așezate la locul lor, dădeau numele de F. Arcaș!

Al. Negură

NICOLAE JIANU:

PE CĂRĂRILE
SFÂNTULUI
SFÂRSIT...

BCU Cluj Central University Library Cluj

Veghe

In dimineaa trupuui de azi
Soarele răsare mai târziu...
Luna moartă nu se mai arată dintre brazi
Și sufletul mi-l întreb mereu de e viu.

Mă tem să nu moară subit
Și să rămân culcat cu ochii deschiși,
Cu creerul pe pernă împietrit
Și cu toate gândurile ostateci uciși.

Din mine speriați să aud
Cântecele fugind ca un roiu,
Să mă înfioare cu trupul lor ud
Pe cărările vinelor, viermii moi.

Stau vecinic deștept și pândesc
Sufletul să nu-mi fugă din trup...
Gândurile toate se tem și nu mai cresc,
Crengile ochilor s'au uscat și se rup.

Pedeapsă

Unde v'ați ascuns nopților limpezi
Cu păinjeniș de stele și flori,
Cu stafii și strigoi sângerând pe drumuri
Cu zorile săgetate'n mii de culori.

Lângă chiotul toamnei veniți într'o seară
Imbrăcate'n mantii lungi de moarte
Să vă arătați sânul plin și alb
Farmecele voastre peste ani să vă poarte.

Să mă adun din cântece și să plâng
Pe genunchii îndrăgostitului pui de țăran,
Ca o mamă vitregă peste suflet să mă loviți
Pentru copilăria pierdută ca un ban.

Moarte

Pe drumu-acesta am mai fost... sau poate
Viața mi s'a răsucit în loc
Sub sarcini mari de taine și păcate
Și-aștept acum ortacii să mă joc.

Aceleași nopți și parc'acelaș greer.
Imi culcă trupul pe asprimi de fân
Și toată noaptea-mi picură pe creer
Tristețea lui și roua-mi cade'n sân.

Doar iedera'n cerdacuri e uscată
Din toate câte-au fost fără sfârșit
Și nu-i aceeași pace fermecată
Plutind în întunerecul dospit.

Și eu... mă văd mai tainic pentru toate
Mi-e milă de puterea mea și mor
Rămase 'n urmă, semnele săpate
In fiecare toamnă în ușor.

Miroase'n casă a tămâe rece
Și-i rece patul unde a dormit
Un alt copil... acel de astăzi trece
Să plângă-ncet pe cel care-a murit.

Biserica satului

Chivot alb pe golgotă de sat
A rămas altarul tinereții
Turla risipită și-a sfârșit
Plânsul pentru ruga dimineții.

Sfintele și sfinții își ascund
Frunțile prin liniști mari de groapă,
Peste cruce apasă anii grei
Și în candeli untdelemnul-i apă.

Pierd din mâni și sabie și cruce,
Mucenici trudiți să le mai poarte
Și din ochii Sfântului Isus
Șoareci duc lumină pentru moarte.

Nu mai am nici suflet nici vestmânt
Pentru sărbătoarea învierii
Lumânare să aprind nu am
Pentru frumusețea Magdalenii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nu mai am nici mâni ca să culeg
Sufletul copilăriei mele,
Risipit sub pietre de altar,
Troenit sub pulberi mari de stele...

Rod putred

Ai fost un rod cu gust sălciiu de frunză
Din care am mușcat adânc și plin
Cu toți caninii tinereții mele...
Ai fost un rod cu sânge de pelin.

Te-am rupt din creanga vieții într'o sară
Nu ți-am simțit nici râsul trivial
Nici vâlul gros de frunze de pe suflet
Căci îți pudrase roua trupul pal.

În pumnii tinereții toată noaptea
Storceau fiorul vestejit și slut...
Și totuși plâng în dimineața asta
Când te găsec strivită'n așternut.

Implinire

Toamna asta poate găzduște-o noapte
Ce pândește într'un luminiș de somn să-ți vadă
Trupul tău alb și gol, întreg ca o monadă
Să-i culeagă roadele necoapte.

In fântâna gurii ca într'o mare
Să asculte tainele cum se sbat și cresc
Sângele cum își strigă cântecul pământesc
Să-ți adape fiorul însetatelor picioare.

Din copacul străveziu al pieptului să-ți sugă
Mărul pârguit în nopți aprinse
Peste umbrele Afroditei, ninse
Să răsară viața împlinită ca o rugă...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Basm

Fecioară albă-a nopților de toamnă
Și-a tuturor deșertelor iubiri,
Pe unde-ți legeni cântecul din plete
Și setea din albastrele priviri...

Iți văd ivoriul mânilor de sfântă
Cosând în grave liniști de castel,
Și buzele svâcnind de prea mult suflet...
O floare câștigată 'ntr'un duel.

Iți caut pașii prin livada udă
Și'n cuibul unde-am plâns și ne-am iubit,
Din cutele năframei curge sânge...
...Mi-s aripile frânte, și-s trudit.

GÂND ROMÂNESC DIN ALTE VREMURI

Puține au rămas dovezile de gândire românească în aceste ținuturi, din timpurile mai vechi, în care noi băștinașii, trebuia să ne exteriorizăm în vestmântul altei limbi, străine, dorurile și vrerile noastre.

Dintre aceste rare mărturii de grai strămoșesc publicăm mai jos câteva scrisori redactate de preoți, pe care le-am aflat în arhiva Consistorului arădean. Sunt redactate în chiril cu duh greoi de preoți a căror învățătură de carte românească era atât de puțintică, într'o vreme când însăși școala populară era abia la începutul ei de organizare sau lipsea cu totul. Dar, peste stângăciile lor stilistice, asemenea acte ne transpun într'o lume populară, de adâncă tradiție românească.

Palpită în ele fiorul unei vieți cu durerile ei, cu tradițiile ei și, câteodată, cu inevitabile slăbiciuni legate de biata ființă omenească, trecătoare. Inșă, mai presus de toate, aceste scrisori, compuse de mână stângace, vădesc un lucru de o capitală importanță pentru noi, în aceste zile de agitări peste hotare: permanența noastră străveche pe aceste meleaguri românești.

Publicăm mai jos câteva piese transcrise din cirilice¹⁾.

I.

Eu preot Irimie dau dreptate aceștii fămei, anume Ioana, carele i-au murit bărbatul, anume Sălăgian Ioan, care s'au pristăvit în văleatul 1772, în luna lui August 16 zile.

Și eu, mai sus numit, l-am provodit și l-am rânduuit după rânduirea creștinească.

După aceea s'au măritat după Mihuț Birta din Certiș. Pentru aceea eu, popa Irimie, o am cununat a dooa cununie și această scrisoare s'au făcut din-nainte Biraelor din Berechii, anume Simina Giurge, cu eșcuț (?) lor cu tof.

Intru alfele rămânem buni voitoriu de obște la tof.

Eu popa Irimie, paroh în Berechii.

1783, a-t 29 de zile.

¹⁾ In transcriere am eliminat pe ă final.

II.

Noi, mai jos numiți din Cinstita Varmeghiewa Solnocului, Biraele din Săuca, dăm înștiințare tuturor cui să cuvine a ști, cum că înainte aceștia cu 25 de ani, au cu 26, fata lui Tincău Ioan, om de cinste din satul nostru, anume Ioana, s'au măritat, iară în satul nostru ca la 8 ani. Apoi după aceea, având Sălăjan Ion frații în Varmeghiewa Aradului, la Berechi și în Talpoș, s'au dus dela noi acolo și, precum am auzit, acolo au și murit. Când au luat Sălăjan Ion pre Tincău Oană, el au fost fecior holtei, ea au fost fată fecioară; și i-au cununat popa Precup, care s'au răposat aicea la noi. Nănași au fost Filimon Ion cu soață-sa.

Despre care lucru, pentru mai mare dreptate și încredere, dăm această scrisoare, cu crucea mânilor noastre și cu pecete întărită.

Datu-s'au în Săuca, Ani 1783, luna august 24.

Birău mare, Bălle Pintea †
 Jurați Popa Ianoș †
 Lazar Gheorghie †
 Lazar Vasilie †

Prin mine, Popa Thoma și cu tot satu, paroh loculul m. p.
 (Pecete mică de ceară roșie, deteriorată).

III.

Preasfințitului și de Dumnezău cuvântătoriului Domnului Petru Petrovici, Episcop Aradului, a Orăzii-Mari și a Hălmagiului și a Părților, care trag cătră aceasta și noaă milostiv Săpân.

Arăt Domnului Preasfinții Sale și la Cinstitul Consistorium, pentru popa Ioan dela Fel-Miniș, ce au făcut cu crâsnicul Faur Măriian, numai să ceară iștanția, ce o au furat dela crâsnic, care toate sunt scrise ce au făcut popa Ioan, care va vede Domnul lucrul lui. Să-l pună Domnul la ariște până va da iștanție afară. Iară acuma, în anul 784, au zis că au pus pe dracul supt talpa casii și muerea crâsnicului s'au boțit de atunce, de umblă în cărjă. Și am vijăluit tot lucru dup' cuvintele lui și au giurat 3 oameni, precum adevărat au zis popa Ioan. Mărturiile sint acestea: Gaga Sumerdea, Gaga Mihai, Stoica Crăciun din Fel-Miniș.

Alta: Au dus Stoica Iancu dela Fel-Miniș 12 mănăș(i) de cânepă la popa Ioan dejmaș și să nu o ia. Dacă s'au dus dejmaș, popa Ioan o au scoș în ulița satului și i-au dat foc de au ars toată. Iară acuma, când au eșit solgabirău de au

rânduit popi, s'au sculat cu larmă asupra mea, cum să fe-rească Dumnezeu; și tot ca cătanele au giucat înaintea lui solgăbirău Orvat și comisarășului dela Ineu și popa Arsenie cu tată-său Mistor²).

Ce mă rog Domnului să întrebe pe solgăbirău, apoi va vedea cum m'au bajocorit. Pentru acee eu tare mărturisesc înaintea Domnului că, de nu-m' va face Domnul dreptate, eu voi face, care va vedea Domnul. Eu m'am călcat înaintea solgăbirăului și am răbdat ca să-m' fie bună mărturie. Precum și pe Stoica Lup l-au suiduit de suflet și încă mai rău, precum vor arăta oamenii care sânt mărturii își s'au scris mai sus.

Cu aceasta rămân, șărutând driapta mână a Preosfinții-sale, slugă mică și plecată spre ascultare Domnului.

Iulie, în 26 de zile, 784.

GAVRIL, protopop
Buteniului³)

IV.

Milă și fericită sănătate poftim Sfințiilor Voastre celor mai din sus numiț.

Precum Sfințiilor Vostre ați poruncit ca să dăm răspuns pentru această fămeie, anume Ona Tălănița, precum ea s'au așezat în orașu nostru în Șimand de 20 ani și pace cu el n'au avut. Iară el, umblând în țară ca un om bitang și astă femee de multe-or' viind la noi, de s'au geluit la noi de vieața lor și noi neștiind ce face, o am trimis la Curte episcopoească ca răspuns să le esă și până acum nimic nu le-au eșit.

Cu această smerită scrisoare rămâi bun voitor al Sfințiilor Voastre, Eu popa Petru Theodorovici.

În luna lui Iulie în 8 zile,

Ano 1875. În oraș, în Șimand⁴).

Publicate de **Ed. I. Găvănescu**

²) Poate Nistor, dar în text e așa.

³) O altă scrisoare a acestui protopop, redactată tot în românește, am publicat în Hotarul, an III (1936), pp. 115-6.

⁴) Din însemnarea latinească de pe verso se poate identifica Tălănița cu Tolana. Deci, poate să fie o strămoașe a dlui publicist Isaia Tolan. Tot de acolo aflăm că pe bărbatul ei pribeag îl chema Grigore Ardelean.

Dr. ȘT. ZISSULESCU:

Viața universitară în Germania

Constrângere și libertate

Ceeace isbește prima dată pe un student străin sosit la Berlin pentru continuarea studiilor, este un ciudat contrast între viața politică, bazată pe regimul autoritar și viața academică, bazată pe o libertate fără margini. Straniu, dar adevărat. Nimeni nu te obligă să asști la cursuri, nimeni nu-ți face observație asupra absențelor, nimeni nu te dojenește că petreci timpul mai mult pe străzi decât în biblioteci, nimeni nu te exmatriculează pentru motivul că nu ți-ai trecut examenele la finele anului — deoarece nu există asemenea »calamități« publice, — nimeni nu te cercetează! Numai în două cazuri e posibilă exmatricularea în Germania: neplata taxelor pe semestrul respectiv până la o dată fixată de Decanat și excluderea pentru fapte incompatibile cu demnitatea de student și cetățean național-socialist. În ce privește examenele, ele nu sunt decât de două categorii, ambele caracterizate însă printr'o desăvârșită libertate: 1. examenul de silință — necesar scutirii de taxă — pe care studentul îl depune la un profesor sau doi, alesi după voie, în orice timp al anului și din materia stabilită de comun acord cu profesorii și 2. examenul de doctorat, pe care-l poți depune cu minimum șase semestre (3 ani) de frecvență și până la o infinitate de semestre deoarece o limită maximă nu există.

Non Scholae sed vitae discimus...

Pentru concepția noastră românească de studenți veșnic îmboldiți de severitatea regulamentelor și examenelor fără sfârșit, această mentalitate germană apare deadreptul inexplicabilă. Și totuși aci stă deosebirea fundamentală dintre un popor care nu face nimic neconstrâns și un popor care face totul numai din pornirea lui interioară, din conștiințiozitate și din datorie. Căci deși neconstrâns de nimeni, studentul german lucrează mai mult și cu rezultat mai mare decât studentul român ce poartă veșnic în minte consecințele implacabile ale examenului. *Studentul german neavând examene de trecut învață pentru viață, studentul român având*

examene cu duzina se pregătește pentru ele, nu pentru viață. Unul învață complet liber, altul complet constrâns. Și cu toate acestea vei constata totdeauna că primul e mult mai bine documentat decât al doilea, iar câmpul de cunoștințe al unuia e mult mai întins decât al altuia.

O întrebare foarte firească este: cum se face că studentul nostru care este continuu *dirijat, încurajat și ajutat*, căruia îi stă la îndemână *cursurile* și cărțile profesorilor respectivi sunt totuși mai slabi pregătiți? Cred că aceasta se datorește atât organizării noastre universitare defectoase cât și mentalității noastre specific românești.

Organizarea noastră universitară neglijează faptul că la universitate studentul e venit să se pregătească pentru o anumită specialitate și-l obligă ca pe lângă specialitatea aleasă să-și irosească timpul cu un important număr de examene care n'au nici-o atingere cu specialitatea respectivă sau niciun folos direct de pe urma lor. Și ca să fiu mai precis mă întreb: cu cât a contribuit la îmbogățirea și adâncirea cunoștințelor de logică examenul de limba greacă ce constă din declinări și conjugări pe care trebuie să-l treacă studenții ce urmează ca specialitate principală logica? Sau cu ce am mai rămas eu — care am urmat la București psihologia — din examenul de antropogeografie obligator și din cel de arheologie (la liberă alegere, dar obligator!), la istoria artei, la literatura franceză (nu la limbă!) etc. decât cu timpul pierdut? Cu ce sunt eu vinovat să mă chinui — după regulament, — a asculta prelegeri pentru care n'am niciun interes? Examinați-vă fiecare și controlați-vă cunoștințele ce v'au mai rămas de pe urma lecțiilor sau prelegerilor care nu v'au stat la suflet și judecați singuri. Oare de ce mă obligi să dorm la asemenea prelegeri când m'aș odihni mai bine acasă cetind ceace mă interesează?

Idealuri imediate și ceva mai îndepărtate

Dar în afară de această organizare defectuoasă ce răpește o bună parte din timpul studentului, obligându-l să trândăvească toată ziua pela prelegeri fără rost, un alt factor important ce contribuie la pregătirea insuficientă a studentului român este însăși mentalitatea noastră greșită despre muncă. Trebuie să spun cu durere că *n'avem cultul muncii*, nu pâlpaie în noi focul sacru al studiului dezinteresat și nu dăm tot respectul omului care muncește. Românul nu muncește decât interesat, decât cu gândul unor mari foloase pe care aceasta i le va aduce mai târziu. Această mentalitate se poate verifica prin excelență la studenții noștri din străinătate. Eu — ca unul ce mi-am făcut studiile de doctorat în Berlin — pot să afirm cu cea mai mare tărie că n'am întâlnit conațional, student în Germania, care să nu fi aspirat la cel puțin profesor universitar. Să nu-și închipuie cineva că studenții noștri merg la studii de dragul științei, ci numai din dorința de parvenire la locuri înalte. Din cauza

aceasta puțini vei găsi printre aceia care să se dedice studiului din pur imbold intern și foarte mulți dintre aceia care vânează diplome pentru viitoarele slujbe grase. Noroc că în Germania nu se prea pot procura asemenea diplome decât cu multă sudoare și necaz.

La studentul german găsim însă o altă mentalitate. Deși neconstrâns, de cineva, el merge totuși singur la cursuri și la seminarii, lucrează toată ziua în bibliotecă sau acasă, umplându-și cadrul general de cunoștințe dobândit la cursuri, prin îmbogățirea și extinderea lui. Prelegerile pe care le audiază, studentul le plătește ca pe ore private, din care cauză profesorul nu-și poate permite luxul de a lipsi decât cu mare greutate, căci va avea de întâmpinat nu atât rezistența oficială a Decanatului cât admirabila nemulțumire a studentului. Studentul german, plătind aceste ore »privat« cere profesorului să-l instruiască, iar când acesta absentează, studentul manifestă ostilitate, fapt care obligă pe profesor ca orice oră absentată să și-o recupereze ținând prelegerea în altă zi. Comparați cu studentul român. La noi când lipsește profesorul, se jubilează, deoarece nu se mărește, prea mult numărul prelegerilor pentru examen!

„Venia legende“

Dar cei care au educat pe studentul german în această mentalitate a dragostei de instrucție sunt inșiși profesorii lor. În timp ce la noi profesorul te *costrânge* la studiu, la ei profesorul te *atrage*. Profesorul german e nevoit să te atragă fiindcă acolo studentul nefiind obligat să-i freventeze cursurile, el trebuie să muncească și să adâncească problema în așa fel, încât să poată atrage cât mai mulți. Lipsa de auditori îi aduce retragerea dreptului de a mai ține cursuri (*venia legendi*). Caz trăit și de mine. Profesorului de filosofie Paul Hofmann, ne mai având în ultimul timp (1937 și 1938) auditori, i s'a retras oficial *venia legendi*. Iar acest fapt a fost adus la cunoștința tuturor studenților prin »Monitorul oficial al Universității din Berlin«. Profesorul german ca să se mențină trebuie să muncească serios, altfel legile nu-l ocrotesc. El trebuie să părăsească locul pentru altul mai capabil. Tocmai din această concurență groaznică iese acea seriozitate și adâncime a științei și filosofiei germane.

Din această *atracțiune* pe care o exercită la cursuri decurge un *contact* strâns și foarte prietenesc între profesor și student. În Germania nu există distanța între magistru și student dela noi. Sfaturile lui îți sunt puse la dispoziție cu o bunăvoință fără margini, iar acolo unde nu se pricepe spune onest că nu știe, dar va cerceta și te va informa. Comparați cu profesorii noștri. Ei știu totul, chiar când nu știu nimic. Le e teamă să spună că nu cunosc o chestiune și deaceia ori te țin la distanță spre a putea rămâne îmbrăcați mai departe în aureola omniștiinței ori îți spun superficialități. Dimpotrivă în Germania vei vedea profesori

celebri spunându-ți sincer că nu cunosc problema. Iși poate oricine închipui cât de fructuos e acest contact direct cu profesorul. Dintre marii noștri profesori numai unul singur a avut această concepție occidentală a raporturilor dintre profesor și student: Titu Maiorescu.

Examene

Examenele de doctorat în Germania nu sunt examene de cunoștințe ci examene de maturitate de gândire. Ele cer însă muncă imensă. Mai întâi nu oricine e admis la doctorat, deoarece spre a deveni funcționar de stat, avocat, profesor secundar etc. nu ai nevoie de acest examen ci numai de *examenul de stat* (Staatsexämen) pe care-l poți trece dacă ai audiat 8 semestre (4 ani). Acest examen este similar examenelor de capacitate dela noi. El nu e organizat de Universitate, ci de »Ministerul Instrucției«, dar pentru bunul lui mers Ministerul apelează la comisii formate din profesori universitari și secundari.

Profesorul german nu-ți dă o temă de tratat pentru examenul de doctorat dacă nu-ți cunoaște puterile până în cele mai adânci cute ale ființei tale și până nu e convins că meriți a purta acest titlu de doctor.

Odată tema căpătată, nu ești părăsit niciun moment, ci urmărit pas cu pas, propoziție cu propoziție. Orice afirmație e amplu discutată fiind supusă unui sever examen. Aceasta nu la examen, ci înainte de a preda lucrarea la Decanat spre a fi admisă. Odată lucrarea admisă de profesorii examinatori, examenul devine o simplă formalitate deoarece nimeni nu e respins. Dealtfel ar fi o rușine pentru profesorul care te-a luat pe seama lui și te-a adus până aci. Profesorul e însă precaut, căci nu dă posibilitatea să ajungă aci decât celui ce merită și e în stare să treacă examenul cu succes. Am întrebat din curiozitate pe unul dintre profesorii mei dacă a căzut vreodată cineva la examenul de doctorat în Germania și mi-a spus că ar fi o legendă după care ar fi căzut odată la Rostock unul care l-ar fi considerat pe Socrate ca filosof german, din sec. 18. Trecerea examenului e ușoară, însă greutatea cea mare o întâmpini până să ajungi la examen.

„Vacanța” studentului german

O altă latură a vieții studențești din Germania o constituie participarea voluntară la munca câmpului în timpul verii, ajutând pe țărani. La finele semestrului de vară (Iunie) Decanatul dă o simplă circulară prin care invită pe studenții germani de a se înscrie ca participanți la campania de ajutorare la muncile agricole iar aceștia răspund aproape sută la sută. Ei sunt duși în diferitele regiuni agricole și distribuiți fiecărui țaran, după trebuință. Timp de o lună ei ajută acestora, cunoscându-le în acelaș timp nevoile, viața, aspirațiile etc. Alții merg în fabrici

înlocuind pe lucrătorii ce obțin concedii. În felul acesta munca nu stagnează, iar studentul cunoaște mai adânc mizeria și greutățile lucrătorului. Ce rol mare educativ are aceasta muncă pentru viitorul cetățean își poate oricine închipui!

Această muncă însă nu e tot una cu cea de folos obștesc (Arbeitsdinst) ci e diferită, benevolă și sezonieră, pe când cealaltă e obligatorie, ține șase luni și nu depinde de sezon.

În felul acesta conducătorii Rechului tind să integreze pe tânăr în viața națiunii cu sufletul mai deschis pentru cei nevoiași, cu idei mai sănătoase despre muncă și cu aspirații mai mari pentru neamul lor. Pe un cetățean înormat astfel țara se poate bizui oricând, fiind sigură că poate învinge toate greutățile ce i le oferă soarta cu atâta abundență. Despre celelalte laturi ale vieții lor academice altă dată.

Dr. Șt. Zissulescu.

Stropi din cascada vieții...

Conștiința mărește sufletul, destinul mărește viața.

*

Dăruie-te altora, până când toți vor fi ai tăi.

*

Când ai un destin mare, mormântul îți rămâne simbol.

*

Destinul nu se pierde nici în moarte.

*

Tainele sunt drumurile sufletului în transcendență.

*

Creștinismul e din transcendență, dar e pentru lume.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În istorie mormintele conduc viața...

*

Transcendența este partea reală a religiei și partea ideală a istoriei.

*

Istoria e făcută în numele religiei, dar din ceea ce a refuzat ea.

*

E mai mult singurătatea în religie, decât colectivitatea în istorie.

*

În istorie se trăiește prin alții, în religie, — pentru alții.

*

Oamenii nu pot merge singuri decât în religie; în istorie merg unii după alții.

*

E mare numai acela care își poate păstra singurătatea în istorie și sociabilitatea în religie.

*

Mai multă colectivitate ne cere religia decât istoria; — dar și singurătate mai multă...

*

Caracteristica omului modern este că tot știe prin presupunere.

*

A nu admite minunea înseamnă a nega tot ce poate Dumnezeu.

*

A fi om înseamnă a ști arta de a te păstra așa cum te-a făcut Dumnezeu.

*

Din tot ce pot realiza oamenii, numai sfințenia ne pare imposibilă; din tot ce poate Dumnezeu, numai minunea.

*

Nu mai trăim cu adevărat când începem să presupunem.

*

Minunile sunt silogismele lui Dumnezeu.

*

În logica divină există numai două premise: Dumnezeu și lumea. Toate concluziile religiei se scot din ele.

*

Istoria e adevărul spus de cel mai tare, religia e adevărul spus de cel mai sincer.

*

Filosofia e creată din presupuneri, religia — din convingeri.

*

Prin religie, societatea devine ceea ce e religia în societate.

*

Transcendența începe prin virtuți, dar ea este dincolo de ele.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tainele sunt drumurile dintre cele două lumi; — virtuțile sunt popasurile dintre ele.

*

Dacă Dumnezeu n'ar fi dragoste, n'ar putea face nimic, fiindcă n'ar putea fi nimic.

*

Nu se poate să nu avem soartă, și nu se poate să n'o hotărîm noi.

*

Iubind nu poți face decât bine.

*

Inspirații sunt confidenții vieții.

*

Geniile cunosc lumea, sfinții cunosc viața. Oamenii de rând nu cunosc nici pe sfinți nici pe genii, căci în viață ca și în apă, se cere nivel egal pentru comunicare.

*

»Iubirea poate ține locul unei vieți lungi« A știut sfânta Tereza că esențele sunt mari și în limite.

*

Dragostea descopere adevărul și creează frumosul. Ea este tot, fiindcă în ea e tot.

*

Viața nu comunică decât cu sufletul. Unde lipsește el, ea nu vine.

*

Viața e pe atât de grea pe cât o crezi de ușoară, și pe atât de ușoară pe cât o crezi de grea, Viața e totdeauna altcum de cum îți se pare.

*

Inima dă operelor și forma și fondul. Tot ce ne aparține mut revărsări și ale inimei.

*

Rațiune sănătoasă e aceea pe care o umple sentimentul, sentiment sănătos e acela, care nu lasă goală rațiunea.

*

În dragoste, și trupul și sufletul sunt o singură substanță amândouă se prefac în lacrimi...

*

Pentru mulți, sinceritatea e trădare; dar pentru și mai mulți, trădarea e sinceritate. În societate, sinceritatea nu se știe precis, ce este...

*

Dumnezeu și inima lucrează numai prin sânge și prin lacrimi...

*

Lacrimile sunt partea cea mai bună din rău; zâmbetele sunt partea cea mai rea din bine.

*

»Stilul e omul«? Nu, stilul e viața omului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În femei există mai multă iubire, dar ele o cunosc mai rău.

*

Golurile sufletului se umplu numai cu lacrimi.

*

Moartea intră în viață, prin suspine, ca să dea mai multă înălțime vieții. Viața nu cunoaște înălțimi mai mari decât acelea pe care o ridică lacrimile...

*

Cine pătrunde adânc în viață, pătrunde adânc și în moarte. Nici moartea nu poate opri pornirile spre adâncimi.

*

Fără melancolie n'am putea cunoaște erorile vieții, și fără bucurie n'am putea cunoaște greșelile noastre.

*

De odată cu iubirea, numai muzica încapă în suflet. După ea, nu mai încapă nimic.

*

Iubirea, în fiecare suflet, ori este, ori a fost...

*

Sfinții sunt triști înainte de iubire; noi numai după ea.

*

Limita unui lucru este un alt lucru și mai mare. Numai așa se ajunge la nesfârșire...

»Moartea e materie.« Se poate, fiindcă ea nu atinge sufletul.

*
Sfințenia este desăvârșirea prin iubire.

*
Cine nu poate fi erou, nu poate fi nici sfânt.

*
Erou este acela care nu se schimbă nici în fața morții.

*
Istoria se naște din dragostea de ideal.

*
Bătrânețea e mai departe de eroism, fiindcă e prea aproape de moarte; tinerețea e mai departe de sfințenie, fiindcă e prea aproape de viață.

*
Arta e dragoste care nu încapă în viață.

*
In zâmbet — armonie; în lacrimi — armonie; și în aceste două armonii, — viață.

*
Trecutul e lumina viitorului; viitorul e lumina trecutului. Prezentul e umbra acestor două lumini cari trec prin viață.

*
Nu adevărul e în rațiune, ci rațiunea e în adevăr.

*
Minunea e cea mai sublimă jertfă pe care o face Dumnezeu; jertfa e cea mai sublimă minune pe care o fac oamenii.

*
Istoria se apropie de religie prin jertfă; religia se apropie de istorie prin minune.

*
In viață, sunt unele lucruri pe care trebuie să le judecăm numai după noi; altele, pe care numai după noi nu trebuie să le judecăm.

*
Nu vezi decât ce-i în tine.

*
Viața duce la istorie, istoria duce la moarte.

*
Istoria e trecerea vieții spre moarte; religia e trecerea morții spre viață.

*
Istoria e jocul destinului în viață, sau jocul vieții în destin?

*
Destinul e libertatea vieții.

Gh. Moșiu

PROF. TRAIAN MAGER:

Scriitoarea Constanța Hodoș

Romanul „Martirii“, istoria romanțată a Zărandului, cu centrul de acțiune în Hălmagiu¹

Fiică a lui Constantin Taloș și a Amaliei Vida, Constanța măr. Hodoș, este scriitoarea consacrată pe care Zărandul a dat-o literaturii române.

S'a născut în Zimbru (azi pl. Hălmagiu) la 12 Oct. 1861²) unde tatăl său era notar comunal și și-a petrecut copilăria și adolescența în Hălmagiu, unde tatăl său fu apoi prim pretor dela 1865 până la 1876. Educația școlară și-a făcut-o într'un pensionat particular în Arad. Copila năzdrăvană, cum ne-o prezintă contimporanii încă în viață din Hălmagiu; fecioara răsfățată a elitei zărandene de mai apoi: deveni la maturitate scriitoarea cu distinse calități literare, ceea ce n'a împiedecat-o să rămână și o bună mamă în foarte zbuciumata ei viață conjugală.

A fost căsătorită întâiu cu Nicolae Marcu,³) funcționar la telegrafie

¹) Prescurtările »AMH« dela note însemnează »Arhiva Monografiei Hălmagiului«

²) N. Iorga. *Istoria lit. rom. contemporane*, II, Bc. 1834. Aci găsim la nota 5, pg. 98 despre Constanța H. că s'a născut „în 12 Oct. 1863, la Zimbru“; cifra 3 însă trebuie să se fi introdus prin greșală de tipar în loc de 1: ea fiind născută la 1861. Bazăm această rectificare: pe certificatul oficial de deces (originalul în AMH), în care la 19 April 1934 i se dă vârsta de 73 ani; pe informațiile familiei (nepotul, ing. Aurel Tălășescu, fișa cit. No. 91 din 10. II. 1936) și pe declarația prietenei ei din copilărie, Parascheva Moldovan din Hălmagiu (fișa No. 113 din 2. VI. 1936) care născută la 1858, spune că nici Constanța nu putea fi mai tânără decât cu vreo 2 ani. Nu i-am putut încă descoperi data nașterii din matricolele botezaților, căci în Zimbru ca și în întreaga regiune există numai parohii ortodoxe; iar părinții ei fiind eterodocși (tatăl gr. cat.; mama romano catolică), nu știm unde a fost botezată. De notat totuși, că în matricola parohiei ortodoxe din Zimbru găsim introdus botezul fratelui ei vitreg, Károly, născut la 9 Aug. 1854, fiul lui Talloș Konstantin, gr. cat. și a lui Antonia, rom. cat., nași fiind Karoly Michaelik și Ana, din Dieci.

³) AMH. Fișa Nr. 110 din 20. II. 1936. Octogenarul Dr. Vasile Pap, avocat în Arad, relatează că Constanța Taloș, fiind invitată la o masă la episcopul din Arad, a produs o frumoasă impresie prin declamări și discuții inteligente, cu care ocazie cunoscând-o Marcu, a luat-o în căsătorie.

în Arad, un om mai în etate, cu care a avut copiii⁴⁾ Aurel și Lucian, gazetari în București. În acest timp locuia la dânsii tânărul Ioan Rusu, elev la școala normală maghiară, viitorul publicist și om politic Ion Rusu Șirianu. Afinități sufletești făc ca între tinera doamnă și tinerul candidat la dascălie să se desvolte în mod fatal o puternică dragoste și pleacă împreună la București, unde zărăndenii noștri începuseră a-și face bune

**Scritorea
Constanța
Hodoș,
n. Taloș.
1861—1934**

rosturi de existență. Pe Rusu Șirianu, Constanța l-a învățat limba literară românească și l-a ambiționat să scrie, căci el făcuse până aci numai școală ungurească.⁵⁾ Cu Rusu Șirianu încă a avut doi copii, pe Letiția măr. Cernătescu, și pe Mircea, mort ca erou la 1916 în luptele dela Turtucaia. Cea mai fericită însă pentru desvoltarea talentului ei literar i-a fost a treia căsătorie, cu scriitorul Alexandru Hodoș (Ion Gorun), tot un zărăndean și el, fiul fostului subprefect Dr. Iosif Hodoș, cu care a avut pe Alexandru Hodoș, cunoscutul publicist și om politic de azi.

⁴⁾ *În Matricola Botezaților a parohiei ortodoxe române Arad sunt introduși: Amos Aureliu, născut la 13 Oct. 1880 și Lucian Nerva, la 15 Iunie 1883; nașă fiindu-le Letiția (Hodoș) soția avocatului Dr. Nicolae Oncu din Arad.*

⁵⁾ *AMH. Fișa No. 111 din 17. II. 1936. Relatările dlui Dr. Ioan Suciu, Chișineu-Criș cunoscutul luptător naționalist, fost ministru în Consiliul Dirigent.*

Rămasă văduvă, a murit la 19 Aprilie 1934, domiciliată în București.⁶⁾

Constanța Hodoș în copilăria ei a avut ocazia să cunoască în Hălmațiu în casele larg primitive de oaspeți ale tatălui său pe toți figuranții marelui tragedii politice a Zărandului, cari angajați într-o luptă disperată cu opresorii de veacuri, formau o strâns unită familie. I-a putut deci cunoaște prin intuiție directă în toate manifestările vieții lor, atât în conciliabilele politice desfășurate în jurul meselor oferite de »subprefectul« la el acasă, cât și în balurile ce se țineau în cele două capitale ale județului, în Baia de Criș, dar mai ales la »birtul mare« din Hălmațiu.

Zărandul sintetizând mai bine aspirațiunile și frământările Românilor ardeleni de pe la jumătatea sec. XIX, Constanța Hodoș a avut fericiata inspirație să utilizeze în artă acest capitol de istorie națională. Atât de zguduitoare, atât de pasionantă și bogată în peripeții a fost viața generației dela 1848 în Zărand, încât numai redarea fidelă a realității ne oferă un senzațional roman. Și acesta a fost rolul de scriitoare al Constanței Hodoș în cea mai complexă dintre lucrările sale, intitulată »Martirii«.⁷⁾

Despre »Martirii« s'a spus că este un roman social. Pătrunzând la fața locului în ambianța acestei epoci, studiind topografia și stând de vorbă cu contemporanii, pe cari subsemnatul i-am ajuns în viață, găsim că acțiunea acestui roman reprezintă în cele mai mici amănunte istoria fidel romanțată a Zărandului. În »Martirii« figurează aproape toate persoanele marcante ale acestei epoci și ele își leapădă ușor masca pseudonimatului, apărând cu numele adevărat.

Eroul principal al romanului este Stoe, originar din Mândruloc depe Murăș, fiul unui refugiat de foamete dintr'o regiune maramurașană pe la 1824, care se ascunde într'un timp sub numele de Constantin Mureșanu (învățător în Șilindia) și este apoi notar în Zimbru, apoi »subprefect« în Hălmațiu. Nu ne este greu să-i descoperim numele adevărat, acela de *Constantin Tálos* (1825—1916), tatăl autoarei, spunându-ni-se că dascălul ungar îi schimbase numele în »Szilárd«, ceea ce este identic cu Constantin. Autoarea face din Constantin pseudonimul Stoe și-l dă născut în Mândruloc, pentru plasticitatea cuvântului, în loc de Sâmbăteni, comuna învecinată, unde de fapt s'a născut. Ambele lui soții sunt arătate cu numele adevărate: Antoția, apoi Amalia.

⁶⁾ AMH. Fișa No. 112 din 30 August 1934. Extrasul din registrul stării civile pentru morți pe anul 1934 a comunei Șerban Vodă (jud. Ilfov), unde a decedat în spitalul central de boli nervoane, a fost trimis primăriei Hălmațiu, care l-a transpus oficiului parohial de aici, întrucât în Ardeal înainte de 1895 parohiile făceau înregistrările de stare civilă. Negăsindu-se înmatriculată nașterea nici aici, actul a fost predat subsemnatului pentru cercetare și se păstrează în AMH.

⁷⁾ Apărut întâiaoară la 1908, a doua oară la 1915 și în a treia ediție la 1929. Ne folosim de ediția II, 1915, editura Minerva.

În al doilea personajiu, aproape tot atât de important ca și cel dintâi, Ilie Crișanu, dat ca prefect al jud. Zărand și deputat în parlamentul ungar, recunoaștem pe *Sigismund Borlea* (1827—1883), care fusese deputat de Hălmagiu, protonotar comitatens și substituit de prefect; nu însă prefect, care a fost Ioan Pipoș. Este dovedit însă că Borlea a fost acela care a organizat Zărandul românesc și de fapt a condus viața publică a județului, căci Ioan Pipoș, prefectul adevărat, a funcționat numai dela 1861 până la 1867 și și în acest scurt interval nu locuise tot timpul în județ, demnitatea de prefect fiind în acel timp mai mult o funcție decorativă. Prefecții ce-au urmat după Pipoș (Hössler, Haller), nici n'au mai locuit în județ, așa că Ungurii numeau Zărandul, țara lui Borlea. Denumirea de »Crișanu« i se dă lui Borlea fiindcă era originar din Șiria, depe lunca Crișului; în opoziție cu Taloș — »Murășanu«, depe Murăș.

În jurul acestor două personaje se țese acțiunea politică a romanului întru toate corespunzătoare adevărului istoric, exceptând doar participarea acestora la luptele din Munții Apuseni, alături de Avram Iancu, ceea ce n'am găsit-o dovedit istoricește.

Al treilea personajiu, aparținând taberei adverse, *Ribay Bela*, singurul vlăstar al unei familii de nemeși unguri distrusă în revoluție, nu-l știm cine este. Indicații foarte precise ni-l dau născut în Aciuș și atunci ar fi din familia Hollaky; după nume se aseamănă cu Ribiczey din Ribița: știm că ambele familii au făcut o dărză opoziție oficialității românești a Zărandului, contribuind la desființarea lui, așa cum se prezintă și în roman. În legătură cu peripețiile vieții lui Ribay este bine prinsă o aventură politică a acestuia, care corespunde conjurației Ungurilor kossuthiști descoperită în Arad la 1854, așa cum este ea povestită de călugărul minorit Lakatos Otto, însuși un conspirator condamnat la lungi ani de temniță.¹⁾

Se pot ușor cunoaște și personagiile mărunte, precum se poate verifica și senzaționalul cotidianului de odinioară.

Viceprefectul Munteanu cel »fin și frumos, doctor în drept dela Viena«, care nu se prea putea împăca cu felul exuberant și despotic al lui Ilie; este *Dr. Iosif Hodoș* (1829—1880). Protonotarul Ionaș este *Ioan Simionaș* (1838—1905). Advocatul Pop este *Dr. Teodor Pop*. Pretorul Lați este *Vasile Ladislau Fodoru* (1824—1865); în ungurește diminutivul lui László este »Laczi« (Lați), întrebuițat și în familiile intelectualilor români. El a fost pretor (solgăbirău) în Hălmagiu până la moartea-i întâmplată la 1855, când în locul lui a venit Taloș, — așa cum se amintește și în roman. »Doamna Lați«, »fiică de protopop fruntaș«; este vă-

⁽¹⁾ *Lakatos Otto. Arad története. Vol. III, Arad, 1881. Anexa: Három év egy kompromittált életből.*

duva lui L. Fodor, pe numele adevărat *Carolina*, fiica protopopului unit *Ioan Moga* (1804—1862). Protopopul Iorgovan, ale cărui case mari au rămas pustii după un șir de tragedii familiare; este protopopul ortodox *Petru Moldovan* (1814—1868), (soră-sa *Sabina* măritată cu *Grațian Pop* (1835—1882) s'a sinucis împușcându-se cu arma de vânătoare; fiică-sa măritată cu avocatul *Brândușan* s'a sinucis, otrăvindu-se, răspunzătoare pe această tragedie fiind *Leana*, pe numele adevărat *Elena Sirban*, vara și »găzdoaia» protopopului, după ce îi murise protopopița *Susana* (1856), pe care o urmă și el la la 1868, după ce mai înainte fusese depus din protopopie). In casele pp. Moldovan, pe care le închiriasse pretorul Taloș, crescuse *Constanța Hodoș*. Ele există și astăzi așa cum sunt descrise în roman, numai cât acum apă nu mai curge prin mijlocul cumunei prefăcând curțile caselor în băltoace, focare de țânțari producători de paludism; a fost abătută întretimp mai la dreapta, îndepărtată de centru.

Nu mai puțin fidel este redată topografia regiunii: Valea Tăcășelelor comuna Aciua cu muntele Moma, Șortocul—priporul Hălmagiului. Totase-menea și discursurile politice, care dacă nu pot fi exacte, ele sunt ținute în stilul și spiritul timpului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

O excursiune la Constantinopol pe Marea Neagră

Era la începutul lui Septemvrie.

Timpul fixat, pentru imbarcare pe vaporul Dacia: după ora 12 noaptea.

Ca la 300, doamne, domnișoare, tineri și bătrâni, toți câți luam parte la excursia pe mare la Constantinopol ocupam cabinele de cl. I. II. și III. destul de simpatic aranjate; câte o cabină pentru 3—4 și chiar 5 persoane. Cei mai mulți din excursioniști pentru prima dată am văzut portul Constanța, vapoare de mare și Marea Neagră.

După ce ne-am aranjat, hainele în cabine, am urcat pe bordul vaporului, unde emoția și nerăbdarea ne stăpâneau pe toți; nu ne mai aflam locul, alergam când la prora vaporului, când la pupă; eram neastâmpărați ca și copiii cei mici, cari pentru prima oară calcă pragul școalei. Nu știam ce să admirăm mai mult: valurile de lumină ce le revărsau miile de becuri electrice din port și oraș asupra mării, ori lumina lunii pline, de pe bolta senină a cerului.

Geamandura prin mugetul ei scurt ne arăta, că marea va fi liniștită. Deodată un șuerat gros al vaporului ne făcu atenți, că se apropie plecarea. Un mic remorcher se apropie de uriașul nostru vapor, și legat cu funii groase, trase vaporul Dacia spre largul mării.

După câteva zeci de metri, ajungând la apă mai adâncă, se pun în mișcare puternicele mașini ale vaporului, iar micul remorcher se întoarce în port. »Dacia«, apucând în largul mării, lasă în urma noastră orașul și portul ale cărui valuri de lumină, ne însoțesc până departe de tot, în largul Mării Negre.

Alături de vaporul »Dacia«, pe partea stângă la o distanță nu de tot mare, o ia 'naintea noastră vaporul »România«, care are pe bord pasageri pentru străinătate. De aceeași mărime ca și Dacia e și România, îmbrăcată în aceeași culoare albă, încât o puteam vedea cu ochii destul de bine, la lumina lunii singura stăpână pe întinsele ape ale mării.

Ambele nave plutesc sub tricolorul românesc, tăind cu ușurință valurile spre Bosfor și Constantinopol.

În partea dreaptă, de tot departe, îndărătul nostru, abia mai putem

prinde jocul de lumină al farului dela Tuzla. Suntem alături de apele Bulgariei.

Jos numai o întindere mare de apă, iar sus cerul înstelat cu luna plutitoare, luminând tot mai puternic întinsele ape ale mării. Abia puțini au mai rămas pe bord, ceilalți ne coborâm în cabine, la culcare.

Prin geamul rotund deschis al vaporului, se aude mișcarea și clocotul apei și loviturile produse de valurile apei, ce vin din largul Mării Negre.

Ce neputincios e omul! Numai în fața nemărginirii apelor se poate observa micimea și neputința lui; cât de mic și neputincios e omul, stăpânul absolut al universului. Cu creierul obosit, prin puterea imaginației, îmi readuc în suflet apele cele mari ale oceanelor... vapoarele uriașe ce străbat Atlanticul... munții plutitori de ghiață... Titanicul cu miile de călători, cari și-au aflat moartea în valuri...

Când m'am deșteptat aerul răcoros adus de valurile mării, intrând prin ferestruia vaporului, mă determină să-mi îndrept privirea spre geam asupra mării. Cât pot cuprinde cu ochii numai o apă, o apă curată ca cristalul, de culoare verde închisă de tot. Ne-am făcut repede toaleta.

Sus pe bord cercăm răsărit de soare pe apele mării, un extraordinar fenomen al naturii, dar nu ni-e cu puțință, întrucât bătrânul soare stă ascuns sub învelișul unor nori groși și cenușii. Abia mai târziu apare de tot vesel, mai sus pe boltă, revărsându-și tot mai puternic razele călduroase pe 'ntinsele ape.

Singurele viețuitoare, cari însoțesc nava în largul Mării Negre sunt »pescărușii« niște paseri de mărimea găștelor, cari înoată și zboară cu ușurință, hrănindu-se cu pești de mare. Apoi în largul mării, trecem pe lângă un grup de rechini, erau la o depărtare de 100—150 metri de vapor. Li putem bine distinge, cum sar cu gurile căscate, încercând să stea tot mai mul la suprafața apei.

Cum stam și priveam cu curiozitate de copii prora navei care tăia și despărția în două valurile apei, de odată ne apar înaintea ochilor, la o depărtare mare în orizont niște linii negricioase, cari din ce în ce se deslușesc tot mai bine, sunt țarmurii Mării Negre, suntem înaintea intrării în trecătoarea Bosforului.

La intrare în Bosfor, lăsăm la dreapta coastele fâșiei de pământ a Turciei europene, iar la stânga rămân coastele Asiei. Atât de o parte, cât și de cealaltă, pământul e colinos, stâncos. E mai stâncos și mai puțin fertil, ca cel din Dobrogea.

Apar și satele turcești cu casele răslețite pe lângă apa Bosforului. Mai apoi apar tot mai mult clădirile moderne, vilele, palatele și nenumăratele minarete ale moscheelor turcești, toate înșiruite pe ambele maluri ale Bosforului. Deodată »Dacia« oprește în mijlocul Bosforului, suntem la intrarea în port.

O barcă cu motor se apropie de nasul nostru: poliția și vama turcă. Se lasă scările la suprafața apei, se fac convenitele și obișnuitele formalități între poliția-vamă turcă și reprezentanții »Daciei«. Barca-motor dispăre îndată, rămânând pe bordul vaporului reprezentanții poliției turcești. Vaporul trage în port, e legat cu funii la țărmul Bosforului dinspre Pera-Galata, apoi se lasă scările, ca să putem cobori pe uscat, după o călătorie liniștită pe mare, de 13—14 ore.

După un scurt popas, cu niște bărci cu motor traversăm apa Bosforului de cealaltă parte, suntem în Istanbul, un vechiu cartier al Constantinopolului. În drum spre vechiul Serai, trecem printr'o poartă mare, ajungând apoi într'un parc cu mai multe clădiri, cari pe vremuri își aveau fiecare rostul lor, iar azi sunt, într'o stare de plâns, stau în pragul dărăpănării.

Trecând dintr'o clădire în alta, aflăm rostul ce-l avea fiecare ciădire. Într'una era haremul. Prin mijlocul clădirii duce un coridor, de ambele laturi cu odăi, iar în fața clădirii era închisoarea eunucilor, iar în alta locuința și mobilierul cutăru sultan. În mai multe odăi una lângă alta, sunt așezate comorile și bogățiile foștilor sultani. Comori și bogății ca'n povești. Aur, pietre scumpe adunate de împărații Turciei în cursul veacurilor trecute, când popoarele și țările creștine zăceau sub jugul semilunei.

Am văzut, un tron împărătesc tot din aur masiv, avea lungime aproximativ 1,50 m. iar lățime cam 80 cm., era așezat într'un dulap de sticlă. Intreg tronul era împodobit, cu cele mai frumoase și mai scumpe pietre.

Un baston, sceptru împărătesc, împodobit, cu cele mai frumoase diamante și cele mai scumpe pietre. Ghidul care ne servește explicații, ne spune că are o valoare de aproape o sută milioane lei.

O masă împodobită jur împrejur cu diamante frumoase și mari.

Pe o pânză de mătase țesută ca o mreje sprijinită pe stâlpi de aur — în formatul unui baldachin — este așezată o piatră mare de smaragd, de mărimea unui ou de găscă, iar sub pânză sunt așezate alte pietre mai mărunțele. Apoi un ulcior de aur, diferite vase, pietre prețioase, săbii, lănci, armături, diferite obiecte toate din aur, împodobite cu pietre scumpe, așezate sub sticlă și păzite ziua și noaptea de oameni,

Doar nici unde pe lume nu există adunate la un loc atâtea comori și bogății, atâtea obiecte din aur, atâtea diamante și pietre prețioase câte se pot vedea la un loc în vechiul Serai, palatul foștilor Sultani ai Turciei.

Terminând vizitarea vechiului Serai, am cercetat Bazarul din Istanbul; ca la vreo 10—12 mii de prăvălii așezate una lângă alta în câteva străzi, formează Bazarul, unde poți afla tot felul de mărfuri și tot felul de articole industriale și comerciale ce există în lume.

La reîntoarcerea din Istanbul, am apucat o altă cale, n'am mai venit peste apa Bosforului cu barca, ci am trecut peste vestitul pod care leagă Istanbulul cu Pera și Galata. După ce se înserează binisor, de pe acest pod se vede Bosforul în toată splendoarea lui. Bosforul în formă de corn, cu vile, cu palate moderne, cu moschee cu minarete înalte și tuguiate, luminate de valurile de lumină de becurile electrice, e un adevărat rai pământesc, — acesta e Cornul de aur.

A doua zi cu mașinile ce ni s'au pus la dispoziție, am eșit le marginea Istanbulului, vizitând zidurile vechiului Adrianopol, în vecinătatea cărora se află vechiul cartier, Fanarul.

De aici am plecat spre moscheea Sft. Sofia, care e situată față în față cu intrarea principală a vechiului Serai, e cea mai impozantă creațiune a artei bizantine, edificată de Imp. Iustinian (527—565) în sec. al VI-lea. Această biserică creștină, cea mai măreață operă a artei creștine orientale, deodată cu ocuparea Constantinopolului la 1453 a fost luată de Turci și prefăcută în moschee turcească. Ca să aibă aspectul unei gîmii i s'a ridicat cele 4 minarete și în locul crucii s'a pus semiluna toată din aur, pe cupola cea mare.

Înainte de a intra în interiorul ei, la ușa cea mare primirăm fiecare câte o pereche de papuci și astfel intrarăm. Când semiluna a luat locul crucii, fură nimicite cele mai frumoase și mai orientale lucruri. Mozaicurile cele scumpe, icoanele sfinte cari șerveau de decorațiuni pe pereți, au fost înlocuite cu table mari cu inscripții din coranul turcesc.

Interiorul bisericii e grandios. O cupolă enormă așezată pe arcade puternice, sprijinită de stâlpi de marmoră, sub această cupolă sunt două semicupole mai mari și fiecare din aceste semicupole se sprijinesc pe câte alte două cupole mai mici. Mai multe galerii mai mari și mai mici așezate pe arcade puternice, unele mai frumoase decât altele.

Stând și privind jur împrejur, atâtea arcuri gigantice, cupole mari și mici, mulțimea de galerii mari și mici și o sală colosal de mare împodobită de jur împrejur cu mozaicuri și arabescuri, de aur și argint, te întrebi singur cum este cu puțință ca pictura și mai ales arhitectura, în secolul al VI-lea, pe timpul lui Iustinian să fi ajuns la un așa grad de dezvoltare?

În fundul salei spațioase se află locul care arată direcția spre Meca, iar în aceeași direcție cu vechiul amvon se află și amvonul de azi cu acoperișul în formă de clopot. Pe ambele părți ale tribunei sunt așezate 2 steaguri verzi. În locul icoanelor de mozaic sunt inscripții turcești cu litere de aur de câte 1—2 metri lungi, cari reprezintă numele lui Alah, Mahomed, și ale celor dintâi califi. Fiindcă Sft. Sofie era biserică creștină, direcția ei și altarul, erau către răsărit. Deoarece însă direcțiunea spre Meca nu cadrează cu răsăritul, deaceia și covoarele cele scumpe de mătasă sunt așezate pieziș ceeace, imediat atrage atențiunea vizitatorului.

Înainte cu 10 ani moschea Sft. Sofie a fost declarată monument istoric de guvernul turcesc, astfel că de atunci nici Musulmanii n'o mai întrebuințează pentru servicii divine.

Cea mai frumoasă moschee din Constantinopol — după sft. Sofie — e moscheea zidită de Soliman Magnificul în sec. XVI. Și aici sunt concentrate enorme bogății. Stâlpi de marmoră în toate culorile, podeala acoperită cu cele mai fine și mai scumpe covoare de mătăasă din Persia,

Am vizitat apoi și moscheea albastră, zidită de sultanul Achmed I. la începutul sec. XVII; se deosebește de sus amintitele moschei întru cât această moschee are 7 minarete și, fiindcă e zidită numai din marmoră albastră, i s'a dat și numele de moschea albastră.

După ce am terminat vizitarea moscheelor, am plecat spre muzeu. În drum spre muzeu, trecând prin piața Altmeydanului, am văzut obeliscul lui Teodosiu Cel Mare, care a fost luat trofeu într'un război glorios și așezat în amintita piață. Are înălțime de peste 30 metri, zidit de granit înainte de Cristos cu cel puțin 1500 ani. Un alt stâlp e stâlpul șerpilor, format din imitațiuni din 3 corpuri de șerpi. Al treilea stâlp e stâlpul de aur, acest obelisc în vechime era de sus până jos îmbrăcat în bronz de aur, dar mai târziu a fost despoiat de frumoasa lui îmbrăcăminte. Toți acești stâlpi sunt importanți pentru vechimea lor.

Muzeul din Istanbul e înființat de beii Handy, aranjat și așezat în vreo 40 camere ale unui edificiu cu 2 caturi. Am văzut în acest muzeu tot cecece s'a putut aduna din Turcia, din Asia și din Europa, de pe timpul Grecilor, Romanilor Asyrienilor și Babilonenilor. Am văzut sarcofage de marmoră, de teracotă, figuri, statui, busturi. Am văzut statuia mare a lui Hercules, apoi lupoaica cu 2 gemeni, un călăreț cu o lance în mână. Femeile plângătoare, 18 ființe omenești, erau așa de perfect lucrate în marmoră de parcă într'adevă trăiesc și plâng. Interesant e sarcofagul unui rege din Cetatea Sidonului, al cărui cadavru a fost scos din sarcofag și așezat într'un dulap de sticlă lângă sarcofag. Deși dela moartea acestui rege a trecut câteva mii de ani, totuși se mai pot observa și azi intestinele și pielea lui. Vizitând în urmă și marele basin subteran de apă, care de asemenea e unul din multele opere ale artei bizantine, ne-am reîntors cu mașinile în port și am coborât în fața vaporului. Nu mult după ce am luat masa pe vapor, — masa pe vaporul Dacia e foarte bună — s'au ridicat scările, Dacia s'a pus în mișcare, ne-am reîntors cu regretul, că din cauza timpului scurt, n'am putut să vizităm și să cunoaștem școala turcească și pe învățătorul ei. După o călătorie plăcută și liniștită de 14 ore pe Marea Neagră, am ajuns cu »Dacia« în ziua următoare, dimineața la ora 4 în portul Constanța...

Înv. **E. Țigu Dorobanși**

Cronica rimată

Să nu te'ndemni, să nu te chemi,

Florile dalbe...

Să uiți de tine și de toți, și dacă poți

Să nu mai știi ce ai fost eri și să te afli nicăieri,

Florile dalbe...

Că te-a chemat mai știu eu cum, te pierde'n fum,

Florile dalbe...

Și dacă ai gândit ceva, sau de vreo stea

Ai fost cumva înamorat, să ști că toate-au fost odat'

Florile dalbe...

In ritmul zilelor de azi, nu te-avânta, căci ai să cazi,

Florile dalbe...

Rămâi matricol de ștergar și nu râvni ca la ziar

Să figurezi între boieri!... Aste-au fost eri!...

Florile dalbe...

Invață dela Titulescu, sau dela Stelian Popescu,

Florile dalbe...

C'a fi ceva, e-o cacealma!... Că numele e o scântee;

Că tot ce-i fată-o fi... femeie!

Florile dalbe...

Azi, eu și tu, cam ce suntem nu prea vedem,

Florile dalbe...

Dăm doar din cap, ca s'arătăm, că'l mai purtăm

Și ne mișcăm automat, când drumul la șurub am dat,

Florile dalbe...

Azi nu ai voe să mai spui o vorbă bună, nimănui!...

Nu poți să zici că doctor, Groza a fost prefectul ideal!

Că M. Mărcuș are un suflet!... bun de borcan, într'un spital!

Că R. Cofoiu făcea de toate, afară de primariat,

Unde o »vulpe« -era țișanul și-o altă Vulpe, împărat!...

Nu poți să spui lui Manolescu, ca oculist pe cum se crede,

Că n'a văzut ce o să fie, cum ăl mai chior din noi, azi vede!...

N'ai voe să-l întrebi pe Ghiță, ce-i spiritul negru!... pe Boțoc
 Ce este aia cărămidă!... N'ai voe să te-ocupi de loc
 De oameni mari, care odată ne vor privi cutându-și toga,
 Când din ce sunt i-o face monștri, cu dalta, sculptorul R. Moga!...
 Nu poți s'arunci un simplu spirit, sau doar o glumă pipărată!...
 Nu poți să spui că un Popița n'o să mai fie niciodată
 Un cultural!... Sau Lazăr Nichi, un doctor în filosofie,
 Când bietul om nu e la școală, sau la palat!... este la... vie!
 Nu-ție permis să spui că legea, era un fleac la Frânghian,
 Sau că, în vânt, pentru o »carte«, se dădea Nae Ludoșan!
 Și dacă-așa stă astăzi treaba, dece să mai vorbim degeaba
 Florile Dalbe...

Și ne ducem la culcare, că — vorba aia — fiecare
 Suntem sături de-atâta vorbă!... (Prea se făcuse vorba, ciorbă!)
 Florile dalbe...

Hai la culcare, frate bun!... Atâta pot astăzi să-ți spun,
 Florile dalbe...

Nu te'ndemna, nu te chema,
 Și dacă'namorat de-o stea
 Ai fost cumva, în viața ta,

BCU Cluj Florile dalbe...iversity Library Cluj

Pe cer sunt stele mii și mii!...
 Să fim o clipă iar copii,
 Să ne'ndemnăm, să le-adunăm
 Și-apoi cuminți să ne jucăm!...

Florile dalbe...

PAN

CĂRȚI

„Poemele lui Edgar Poe“ — traducere din limba engleză,
de Emil Gulian. Ed. Fundațiilor Regale.

S'a spus întotdeauna că o traducere în versuri nu trebuie să fie numai o tălmăcire a verbului, ci pe cât se poate, o reeditare a gândului, în cadența gălgăirii lui inițiale. — Traducerea operilor versificate ar însemna, cu alte cuvinte, o transpunere fidelă a unui decor strein, într'un cadru în care el să se confunde cu ansamblul întregii perspective, ca ceva care face parte din acest tot.

Pentru o astfel de transpunere se cere cel puțin tot atât talent ca al autorului ce se vrea tălmăcit și în primul rând o cunoaștere a textului, pâna la obsesie.

Acesta pare a fi marele merit al dlui Emil Gulian, când s'a încumetat să ne prezinte în românește „Poemele lui Edgar Poe“, cari chiar pentru limba în care au fost scrise au avut nevoie de o anumită prezentare critică.

În aceste „Poeme“, scrise în urmă cu o sută de ani, autorul „Poveștilor fantastice“ întrebuițează o formă de versuri cu totul originală, așezându-se chiar în generația moderniştilor de mai târziu, pe cel mai avansat plan.

Tălmăcitorul în românește al „Poemelor lui Poe“, a cutezat nu din voința de-a prezenta publicului românesc chintesența poeziei moderniste engleze, ci din nevoia spirituală de-a se suprapune unei gândiri aristocrate, cum înțelege să gândească pentru sine, în momentele așa zise de mare inspirație.

Dovada acestei inspirații este făcută de poetul Emil Gulian în toate cele 46 de poeme, remarcându-se cu osebire în acea halucinantă »*Ulalume*«, sau în satanică poemă „Corbul“, îmbibate cu acel „Nevermore“ (niciodată), până la destrămarea de sine!

Și dacă unii dintre recenzenții acestui masiv volum de adevărată inspirație au atribuit dlui Emil Gulian, epitete cari de cari mai alese, faptul nu trebuie interpretat drept curtoazie de circumstanță, cum se obișnuiește în critica noastră dela o vreme încoace; traducerea lui Poe confundându-se de această dată, cu un eveniment literar de proporții dincolo de cele obișnuite.

Prin această tălmăcire poetul Emil Gulian mai aduce și dovada posibilității limbii noastre de-a se face accesibilă verbului strein și de-a încadra în ea gânduri de cea mai nuanțată expresie poetică

Și meritul poetului apare cu atât mai reliefat, cu cât aduce în întâmpinarea poemelor lui Poe, un studiu de prezentare, în proporția conținutului, care face din această carte o operă de neprețuită valoare.

a. n.

„Fundacul Varlamului“, roman — de Ionel Teodorescu
Editura »Cartea Românească« — București, 1938.

Ultimul roman al d-lui Ionel Teodoreanu, aduce confirmarea unei sențițe pronunțate de unanimitatea criticii românești: Teodoreanu nu este și nu va fi niciodată un scriitor epic. Trecând prin răsunătorul Medeleni, trecând prin Golia, Crăciunul dela Silvestri, Arca lui Noe, etc., și poposind între filele ultimului roman stai și te 'ntrebi: de ce oare omul acesta nu s'a apucat să scrie versuri? Intru atât literatura d-sale abundă de un lirism adesea plictisitor. Și iață de ce d-l. I. Teodoreanu este idolul adolescenților. Dacă cititorii de cărți ar fi numai adolescenți, I. Teodoreanu ar fi incontestabil cel mai mare scriitor al epocii. Dar păcatul e că există și iubitori ai adevăratei povestiri, ai adevăratei vieți, care nu e numai poezie ci și cioclire aspră în piatră.

Se pare că autorul în ultima carte a încercat să ia cu asalt epicul, dar și de data aceasta lupta e pierdută. Ionel Teodoreanu e încătușat oarecum în mrejele poeziei și orice efort de a renaște ca scriitor epic, apare zădarnic. „Fundacul Varlamului“ e totuși o carte care se citește și se va citi. Acțiunea (dacă poate fi vorba de acțiune) se țese în jurul avocatului Nini Varlam (iarăși avocatura!) urmaș al vechii familii a Varlamilor, cu rădăcini adânc înfipte în Iașul vechei Moldove. El trădează oarecum trecutul de muncă sever ordonată, al înaintașilor, ducând o viață de boem, irosită între două trenuri între două procese răsunătoare și înconjurat de câteva lichele simpatice: Conte, Diplomatul, Căpitanul (Ichi fiind mai mult decât lichea; el este tipul perfect al evreului moldovean: slugarnic, vorbăreț, șiret, dar până la urmă o unealtă trebuitoare). Furat de mirajul Capitalei tentaculare și satisfăcând fără reticențe o poftă organică de belșug, Nini Varlam va deveni victima propriului său fel de a fi.

Pe al doilea plan se desfășoară viața mamei sale, a soției și a copiilor dintre care unul îi samănă (Catița) iar celălalt (Săndel) moștenind picături din sângele vechilor Varlami. Viața copiilor acestora la început apare ca o tragedie. Rămași fără supravegherea deaproape a tatălui, ei își croesc destinele după propriile chemări. Catița, neverosimilă în exuberanța sa, în ambiția sa nemăsurată, reușește să influențeze asupra fratelui său, determinându-l să ia calea avocaturii, împotriva voinței mamei lor, care l-ar fi dorit magistrat. (Generalizând probabil viața destrăbălată a lui Nini). Intr'o bună zi, începe sfârșitul. Nini se resimte de pe urma nopților dela Capșa Bucureșteană și dela Jocky-Clubul ieșan, clienții îl rod cu neplata onorariilor, și el cade. Dar rămâne totuși sub influența caracterului său și la primul simpton al convalescenței își reia ocupațiile tumultoase, pentru a muri curând într'o cameră de hotel, în Bucureștiul străin și nepăsător, înconjurat numai de statul său major: Conte, Diplomatul, Căpitanul. Aici s'a rupt ceva din destinul Varlamilor. Jalea celor rămași apare ca o ușurare, deacum înainte putându-și croi viața după propriile tipare. Dar cel mai verosimil personaj rămâne Marica, soția lui Nini. E o martiră. Asistă resemnată la evadarea soțului, apoi a copiilor, din matca familiei Varlanilor și singura consolare rămân lacrimile boteșite ascuns în iatacul cu alătea amintiri, singura confidentă fiindu-i Nineia, mama lui Nini. Consimte și la îmbrățișarea carierei de avocat a lui Săndel, care va prelua procesele lui Nini, continuând astfel marea popularitate a avocatului dispărut. Și dacă l-am putea urmări în

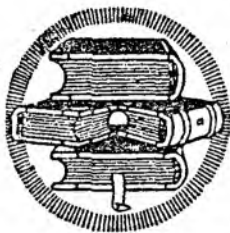
viață, probabil Săndel va merge pe urmele tatălui său, moștenind până și șleahta simpatică lăsată pe drumuri.

Schițată astfel povestirea unor vieți ar părea interesantă. Și așa ar fi dacă dl Teodoreanu n'ar fi găsit de cuviință să dea frâu liber expansiunii lirice a unuia dintre eroi. Pagini și capitole întregi asistăm la o avalanșă de metafore, de confesiuni inutile, provocând plictiseala când e vorba de Catița. Cred că niciodată un „om“ n'ar putea vorbi în felul acesta: — „venea spre mine pe ulița versurilor. Dacă și eu m'ași fi dus spre el, visând cu ochii în lună, rochia asta, lanina, pe care ai să mi-o pui fără să-mi strici pieptănătura, ar fi rămas în lună!“ Sau niciodată, un peisaj, nu poate fi astfel *pictat* într'un roman: „La Iași însă era o primăvară pentru miei abia născuți pe iarbă verde. Crengile scuturau culori ca de copii din cer. În fiecare dimineață luna lucie și fragedă, atinsă cu un deget parc'ar fi cântat, clin-cling, dând sunet transparentelor. Amiezile veneau cu-albinele, sclipind pe toate crengile cu flori“. Și astfel întreaga carte a dlui Teodoreanu e plină de dulcegării copilărești, când nu se pierde în aiurările în jargon ale cutărui Ichi Conte, Diplomatul sau Căpitanul. Dl Teodoreanu nu e nici portretist, ceea ce avem dreptul să pretindem unui romancier. Caracterele nu se sculptează la d-sa prin faptele eroilor ci numai prin vorbe. Pe Ichi nu-l pot caracteriza tiradele sale uneori demne de un alienat mintal, nici pe Catița metaforele zaharoase. Cauza acestor mijloace minore, trebuie căutată în faptul că autorul nu cunoaște viața. Și ne miră. În calitate de avocat (și se pare că și iubeste mult bresla) are ocazia ca nimeni altul să cunoască toată tragedia vieții, să o pătrundă, să o înțeleagă.

Romanul este perfect teodorean. Cititorii s'au obișnuit cu „versurile“ dlui Teodoreanu, și îl primesc cum e. Apoi oferă și lucruri frumoase. Rămâne pictor al vieții, în ce are ea strălucitor, fastuos, lăsând altora sarcina de a recepționa calvarul acestei vieți.

Iar când cartea aduce cu sine și o copertă mai mult decât artistic executată, ea oferă un nimerit cadou, unui proaspăt bacalaureat.

N. Jianu.

REVISTE

„Film“ revistă bilunară, ce apare la Timișoara, ne aduce câteva ecouri de pe ecran însoțite de mici rezumate în românește și uneori în ungurește, ale filmelor ce vor fi rulate, în cinematografele timișorene.

Deși nu se ridică la înălțimea revistei „Cinema“ — București, este totuși o foarte bună informatoare locală a evenimentelor cinematografice.

În „Gazeta Cărților“ 15—31 Dec, Dl. Iosif C. Naghiu, absolvent de teologie și Dr. în filosofie, continuă subtilul „Un preot folklorist“—scurta bio-bibliografie a preotului Simlon Fl. Marian din Ilieștii Bucovinei, dela a cărui moarte se împlinesc în anul acesta, 30 ani. Dl. I. C. Naghiu se dovedește un priceput și neobosit cercetător al vremurilor trecute. Iar Dl. Prof. Gh. Munteanu-Râmnic scrie: „Cade Serbia — Ne vine rândul!“, un articol din lucrarea în pregătire: „O cronică a neutralității noastre (1914—1916)“ lucrare care va cuprinde „tot ce-ar putea vădi și dovedi starea de spirit din acea vreme“.

„Scântea“ revista liceului „Petru Maior“ din Gherla — Someș în numărul ei pe Oct.-Nov. publică în continuare (III) studiul de specialitate „Mărturia auditivă“ al D-lui Prof. Avram Giurcă, un studiu foarte interesant — mai ales pentru specialiști — și la fel de documentat experimental.

Directorul revistei, Dl. Emil Precup, scrie un înimos articol despre: „Munca în serviciul neamului“.

Iar restul revistei este ocupat de recenzia câtorva cărți și de reproducerea câtorva articole din diferite reviste.

Într'al nouă-lea an de activitate revista „Scântea“, este condusă cu multă inimă de directorul ei, seconpat de câteva elemente tinere de valoare.

Revista „Satul“, (Oct. și Nov) cuprinde articole în legătură cu problema satului românesc, așa cum îl dorim cu toții, roditor și prosper, oglindind tradiția și aspirațiile noastre naționale. Spicim din bogatul și variatul conținut articolele: „Înapoi la sate“ de Dl. Nic. V. Popescu, „Invățătorul în slujba satului“ de Dl. V. Lovinescu-Rădășeni, și „Legea care trebuia satelor“ de Dl. Andrei Udrea, directorul revistei. Iar Dl. Ing. Vasiliu-Belmont redă pe scurt dar cu foarte multă simțire viața și aspirațiile primei noastre jertfe aviatice Aurel Vlaicu, „Feciorul lui „Neica Dumitru“ din Blănișni“, dela a cărui moarte pe cât de tragică pe atât de semnificativă, s'au împlinit în anul acesta, 25 de ani. Eroică a fost moartea celui ce prin trecerea Carpaților, a vrut să deslușeze simbolic granițele dintre frați.

Nereușind, „cade la Bănești lângă Câmpina, amestecându-se în spasmul morții cu mașina lui dragă, cu mașina lui ce-l purtase în cele patru vânturi, ca »Sol al românismului«.

„**Curierul Echipelor Studențești**“, din 15—31 Nov., reproduce comunicatele Dlui Prof. D. Gusti, făcute la Radio, în legătură cu: 1. „Legea serviciului social“ și 2. „Rezultatul muncii Echipelor Regale Studențești în anul acesta“ — un foarte documentat *studiu*, însoțit de numeroase fotografii, dovada imediată a rodului muncii E. R. S., cari în acest an mai mult ca ori când, și-au pus pe altarul Patriei, obolul lor de efort fizic și intelectual, pentru ridicarea satului, problemă ce-și așteaptă și acum soluționarea complexă.

Urmează fotografiile dela munca de toate zilele a echipierilor, ce dovedesc cu prisosință că aceștia nu și-au precupețit osteneala, pentru ca regeasca dorință ce-a însulețit aceste manifestări sociale, să fie cât mai bine împlinită.

În restul „Curierul-ului Echipelor Studențești“ găsim însemnări asupra diferitelor echipe ce cu prisosință și-au împlinit sacra datorie în ridicarea satului, păstrător al tradițiilor românești. „Dela un capăt la altul al țării. voluntariatul de muncă și jertfă al Echipelor Regale Studențești zidind Țara cea Nouă.“

„**Biserica și Școala**“ (Anul LXII Nr. 48). Articolele revistei sunt actuale și interesante. În „Jurământul strâmb și tristețe lui urmări“, Pr. Nicolae Crișmariu ajunge la concluzia că problema pastorației reclamă o atenție deosebită, pentru a întări cu o piatră mai mult temelii educației religioase a poporului nostru. În „Arătați-vă!“ Pr. Gr. Perva ne îndeamnă să ne descoperim păcatele, să ne arătăm sufletul. Vieța noastră să fie o mărturisire zilnică. Remarcăm apoi un studiu asupra privilegiilor rugăciunii de Pr. D. Ganea și un articol adresat tineretului școlar despre Sf. Taină a Mărturisirii, semnat de Pr. Petre Bogdan, colaboratorul nostru.

„**Fruncea**“ (Anul V. Nr. 30.) Revista bănățeană se prezintă cu un material select îndeosebi datorită celei de a patra aniversări a apariției. Remarcăm: „Estetica urbanistică“, articolul dlui Ștefan Gomboșiu și „Vilegiatură sf fără voce“, unicul roman al Dlui Mircea Șerbănescu. La actualități Dna Alma Cornea Ionescu ne înfățișează nevoile muzicii noastre. Dl. Nicolae Ivan, directorul revistei, semnează reflexiuni la a 4-a aniversare. Pe prima pagină „Fruncea“ semnează cuvântul ocazional de 1 Decembrie, punctul de reazim al istoriei noastre.

Mulți ani înainte vrednicului confrate.

„**România Aeriană**“ (Anul VII No 10). Pe lângă studiile tehnice și problemele actuale, numărul pe Octombrie ne prezintă și două lucrări literare, una fiind un fragment din „Mes combats“ de René Fonk, cealaltă o culegere de pe aerodrom de G. v. Belmont. Pe lângă acestea, paginile îi sunt ocupate și de două comemorări: a Mareșalului Averescu și a lui Aurel Vlaicu, ctitorul sborului românesc și întâia jertfă românească a aerului. Restul îl formează problemele aviatice, aerochimice, radiofonice și noutățile de pe frontul aerian spaniol.

„**Viața Basarabiei**“ (Anul VII, Nr. 11). Ca întotdeauna, numărul ultiu al revistei basarabene se prezintă foarte variat. Un loc de frunte îl ocupă „Legăturile dintre frații basarabeni și cei din Vechiul Regat înainte de Unire“, un studiu foarte documentat al Dlui Cezar Stoika. Câteva pagini sunt închinată lui Alexandru David, unul dintre luptătorii scrișului românesc din Basarabia, mort în 1935. Un fragment din „Celula No. 4“ de Victor Pogolșa ne reprezintă scena nebuniei eroului principal.

Restul îl formează numeroase versuri, traduceri și o foarte bogată cronică.

„**Lucefărul**“ (Anul IV. No. 9—10). Dl. Sabîn V. Drăgoi semnează un remarcabil studiu asupra muzicii românești. D-sa caută să vestească o credință deșartă despre muzica

noastră și să ofere una nouă și dreaptă, după care elementul etnic există în muzica românească; îl avem dela străbuni ca toate popoarele neolatine. Ceea ce este de mare valoare în muzica noastră este comunitatea și afinitatea cu arta apuseană.

Un amplu studiu îl semnează Anafole Chircev Ne prezintă viața sufletească a adolescentului cu reveriile specifice. Dl. Ludovic Ciobanu contribuie cu un articol de impresii și reflexii asupra Școlii, Învățătorului și Astei.

Printre producțiile literare un loc de frunte ocupă „Poemul pământului“ de Pavel P. Bellu, un tânăr poet ce se afirmă pe zi ce trece.

(Ș. M.)

NOTE

1 Decembrie, a fost sărbătorit așa cum se cuvenea. Sărbătoarea Unirii, în ținutul unit pentru totdeauna, a străpuns zorii cu sunet de goarne. 1 Dec. a prilejuit la Arad și desvelirea busturilor a trei mari Români: Ion Rusu Șirianu, Gh. Popa și Șt. Stănescu, care își vor înălța bronzurile în cel mai frumos colț arădean. Acest *fast* sărbătorească s'a înălțat către cer în fața Palatului Cultural, unde P. S. S. Andrei al Aradului, a evocat marea adunare dela Alba-Iulia, unde s'a pecetluit pentru vecie zăpăsul României-Mari. Iar vorbele P. S. Sale au jurat bărbătește pentru sfințenia lui. Poetul Ion Minulescu, surprinzând prin prezența sa între noi, a vorbit în numele P. S. S. Colan, ministrul Cultelor și Artelor. A fost o zi mare și o dovadă mai mult că Unirea nu poate fi discutată, ea fiind un fenomen isvorât dintr'o necesitate istorică.

Maestrul George Enescu, a poposit iar pentru o sară, în Aradul cu atât de puțini iubitori de muzică. Sala Palatului Cultural, căpătase o atmosferă de catedrală și nu trăia decât trupul gârbov al maestrului și mâna lui... mâna lui sfântă pe care noi oamenii de rând am simțit nevoia de a o săruta. Nu pricepeam prea mult din rostul ascuns al cântecului, dar în sara aceea melodia ni se strecurase în sânge, umblând cu el prin

toate cotloanele trupului, purificându-l de murdăriile trăirii cotidiene. O mână de primitivi, extaziati în fața semnului divinității, închinându-ne lui...

Și eram atât de puțini! Desigur, maestrul n'a văzut asta, acesta fiind lucrul care îl interesează mai puțin. Dar pe când ne întorceam spre casă, *aspirând* tămâia melodiilor ascultate, cinematografele s'au deschis, vărsând puhoiul de oameni, ce nicipând nu vor ști să plîngă odată cu vioara maestrului.

Păcătuesc față de viața lor...

In „Gândirea“ pe luna Noembrie, d. Vasile Băncilă debăte într'un eseu intitulat: »Omul și Războiul«, atât de acuta problemă a războiului sub spectrul căruia viețuim de o bucată de vreme. Și ajunge la concluzia că; omul »această ființă becisnică și fricoasă, este totuși ființa cea mai insetată de putere, și la drept vorbind, singura ființă care dorește puterea pentru putere, afară dacă Dumnezeu, în unele momente, nu va fi dorind acelaș lucru«.

Apoi, dintr'o paralelă între lupta animalelor și lupta omului, acesta din urmă se dovedește inferior, pentru că animalul se luptă numai pentru puterea care îi este strict necesară pentru a se putea menține *viu*, pe când omul socotește puterea ca o necesitate organică, îndemnat fiind sau de eul său

(»orgoliu«) sau de o stare anormală: copiii, alcoolicii, sclavii de curând eliberați, parveniții, simt mai adesea nevoia de a se război.

D. Vasile Băncilă constată o sete a forței în massă. În același timp însă, în vremea din urmă, se pare că instinctul se lasă robit de groaza pentru luptă, pentru mizeria războiului. Într'adevăr, ultimele evenimente din Apus, o dovedesc Cămbertain și Daladier, au fost asaltați de o mare de oameni care le mulțumea pentru pacea salvată. Omul se teme de războiu! Și aceasta se datorește în mare parte, cărților tratând despre războiu. Cei ce n'au cunoscut nevroza războiului, o simt din cărți.

Și astfel; «frica i-a ascuțit inteligența, iar uneori inteligența i-a mărit frica...»

Și totuși, cel mai laș dintre viețâți, omul, prepătește războiul. El pregătește pentru a satisface instinctul încă neadormit în fiară, pentru a-și afirma încă odată calitatea cu care pompos se întitu lează: *rege al animalelor*. El va fi în veci »un monstru de neînțeles« după cum spune Pascal.

Cititorii „Timpului“ cunosc savoarea foiletoanelor dlui N. Lupu Kostaki. Amintirile sale imbibate de miresme arhaice, sau inseilările pe marginea actualității, le gustăm cu toții fără precupețire.

Adeseori însă, cu mult talent e drept, dsa apără, cauze deplasate și nedrepte. Directorul General e proteguit îndeajuns de cele 17000 lei pentru a mai avea nevoie de pledoaria penei dlui Lupu; sau de simpatia vulgului. Cine a văzut vreodată un Domn Director General »inghețat și înfrigurat, ca un copil din poveștile lui Dickens, privind cu jind spre ferestrele scâl-

date în lumină orbitoare, din care se revărsau valuri de armonie de eleganță și de voe bună«? Dacă slujbașul cu 17000 lei lunar jinduește astfel către viață, atunci cei cu 3—4090 lei trăesc viață de câini.

Pledoaria dlui Lupu nu numai că nu ne inspiră milă, dar dacă ne-ar sta în putere, am mai »tăia« ceva din cele 17 mii, pentru ai aduce la realitate pe *sărmanii Directori Generali*.

Sportul, pacostea zilelor noastre, cum obicinuesc să sforăe ofițiții cu arterele impietrite de huzureală, se dovedește a fi pe timp ce trece, idealul popoarelor. Ce suntem noi vinovați, noi tinerii, dacă avem prea mult suflet, care se cere cheltuit nu numai în buchiseli morale? Svăcnetul de săgeată al corpului bronzat, lupta tinerească pentru gloria sprintenelii, nu e oare tot darul naturii, cași ascuțimea minții sau meșteșugul scrisului? Există o poveste cu o vulpe și cu niște struguri, rămași prea sus pentru neputința ei.

Oricât ar apare de »neliterară« atitudinea acestei notițe, ea se scuză prin faptul că problemele ridicatăe, închid tâlcuri adânci, cu aripi mari întinse asupra vieții, din toate punctele de vederu.

Pictorii „uniți“ și-au deșărtat cuferele cu munca lor pe ulița cea mai umblată a Aradului. O prăvălie nouă? Plimbărețul ironic, privește cel mult binevoitor, această umilă manifestare de artă. Trece neobservată, confirmând vechia tragedie a lucrurilor temeinice. Dar, intrat în expoziția aceasta cu aspect mercantil, rămâi țintuit în fața operelor de reală valoare. Pictorii în genere fără aureolă, oferă migala lor nu atât spre cum-

părare cât pentru desfătarea ochiului și a sufletului. Cei care ați fost, nu v'ați simțit mușcați de nostalgie privind »Nocturna marină« a lui Eugen Gorki?

Sau »Parcul Carol toamna nu v'a minunat prin rara sa putere sugestică?

Dar »Vagabondul Napolitan« nu v'a aprins zâmbetul pe buze cu țigarea sa ștregărească? Nu mă îndoesc că »Primarul satului«, v'a dus departe cu gândul, în văgăuna vreunui munte, unde viața e atât de liniștită și atât de frumoasă în simplitatea ei!

Afară de câțiva elevi, (elevul va rămâne vecinic postul de recepție al tuturor fluturărilor vieții) nimeni nu turbura odihna vieții din pânze, când am îndrăznit să intru.

E și acesta un fenomen al vechii douăzeci!

Hotarul și-a îmbrăcat modeste podoabe de sărbătorile Crăciunului. Dacă abonații lui ar fi mai păstrători ai datinelor ar primi bucuroși pe încasatorul administrației noastre.

Deschideți ușa Boerilor Mari,
Că vă vin colindători
Și cu cântec și cu flori...

(n. j.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TABLA DE MATERII

pe anul V.

1938

BCU Cluj / Central University Library Cluj

HOTĂRUL

ANUL V

Poezii

Băișan C. G.:	Prășitorii	III—84
”	Secerătorii	III—84
Bănciulescu Ion:	Epigrame	VI—VII—VIII—238
Hotăran Silviu:	Balada dorului meu	III—72
”	Incețare	V—108
”	Rătăcire	VI—VII—VIII—227
Iluna Ioan	Zori de Mai	VI—VII—VIII—228
”	Din umbra vremii	VI—VII—VIII—228
Jalea Voichița:	Ideal	V—196
”	Intunecare	VI—VII—VIII—223
”	Alean	VI—VII—VIII—237
Jianu Nicolae:	Aripi	III—79
”	Moment rustic	III—79
”	Aniversare	III—80
”	Sbor	III—80
”	Unul	III—81
”	Târg uitat	III—81
”	Cine poate ști	III—82
”	Mizantropie	III—82
”	Moartea prieteniei	III—83
”	Epitaf	III—83
”	Primăvară	V—170
”	Apus	V—170
”	Intunecare	V—171
”	Amintiri	V—171
”	Groparul	V—172
”	Amurg	VI—VII—VIII—220
”	Basm	VI—VII—VIII—230

Nicolae Jianu :	Calendar	VI—VII—VIII—230
„	Zborul frânt	VI—VII—VIII—231
„	Zămislire	X—XI—344
„	Bucurie	X—XI—344
„	Moartea adolescenței	X—XI—345
„	Cântec pentru libertate	X—XI—345
„	Jerifă	X—XI—346
„	Veghe	XII—390
„	Pedeapsă	XII—390
„	Moarte	XII—391
„	Biserica satului	XII—392
„	Rod putred	XII—392
„	Implinire	XII—393
„	Basm	XII—393
Moșii Gheorghe :	Cântec	V—179
Negură Alex. :	Țara mea	III—65
„	Panică	VI—VII—VIII—232
„	Idilă	VI—VII—VIII—232
Olimpia Iosif :	Nocturnă	X—XI—348
Stamatiad Al. T. :	Poetul	VI—VII—VIII—209
„	Din „Țara Soarelui : „Peisagii de toamnă“	X—XI—342
Tanu Petre :	Resurrectio	III—71
„	Involburare	VI—VII—VIII—229
„	Amurg	X—XI—347

Nuvele, Schițe, Poeme

Negură Alex. :	Nenea Gică	{ VI—VII—VIII—239 XII—283
Olimpia Iosif :	În gol de tăcere	X—XI—366
Olinescu Marcel :	Un caz de conștiință	V—173
„	O noapte de Sf. Nicolae	X—XI—349

Legende originale

Augusta C. Rubenescu :	Porunca a cincia	III—85
„	Mântuitorul și sufletele	V—110
„	Mantia albastră	VI—VII—VIII—233
„	Pâinea de piatră	X—XI—357
„	Idolii	XII—279

Istorie, Istorie Literară

Anghel Paul :	Notă despre literatura D-lui M. Sadoveanu	V—186
Bodea C. Cornelia :	Acum 100 de ani: Moise Nicoară Alex. Gavra și planul unui Inst. Bibliogr. Rom. I.	V—201
„	Idem II.	VI—VII—VIII—255

Constantinescu Al. prof.:	† Octavian Goga	V—163
Găvănescu I. Ed. prof.:	Originalitatea și însemnătatea lui Ion Monoral	XII—33
„	Gând românesc din alte vremuri	XII—354
Hanganu Gh.:	„Coloratura romantică”, a naționalismului italian în opera lui V. Alecsandri	III—75
Iluna Ioan:	Folklor în reg. Crișurilor (Poezia)	VI—VII—VIII—250
Mager Traian:	Documente din sec. XV, privind Hălmeagiu	V—197
„	Scritoarea Constanța Hodos	XII—406
Negură Alex.:	† Octavian Goga	V—161
Rudneanu Const:	Istoriografia românească și maghiară despre Eftimie Murgu	V—193

Studii și probleme de actualitate

Jalea Voichița:	Arthur Schopenhauer	VI—VII—VIII—244
Nicolae Popovici:	Pentru Aradul de mâine	VI—VII—VII—210

Numere speciale

Congresul Federației Soc. Culturale din Arad

Cuvântările

Dr. Iustin Marșieu:	Preș. Fed. Soc. Cult. din Arad	I—II—3
P. S. S. Andrei Maglern:	Episcopul Aradului	I—II—5
Prof. Traian Topliceanu:	Reprezentantul Astrei	I—II—7

Conferințe

Prbi. Al. Constantinescu:	Supremația culturii românești la granița de Vest	I—II—9
---------------------------	--	--------

Rapoarte

Dr. Cornel Radu:	Monografia rom. a jud. Arad	I—II—21
Dr. Gh. Ciuhandu:	Arhivele arădane	I—II—27
Prof. Ascaniu Grișan:	Rostul Palatului Cultural în promovare culturii arădane	I—II—39
Dr. Lazar Nichi:	Importanța săpăturilor arheologice în județul nostru	I—II—39
Dr. Caius Lepa:	Inițierea unui muzeu etnografic la Arad	I—II—45

Concluziuni

P. S. S. Andrei Magieru:	Cuvântare cu prilejul închiderii congresului	I—II—50
	Moțiunea Congresului	I—II—52

Adaos

Dr. Gh. Ciuhandu:	Congresul cultural al Aradului	I—II—53
Spicuri din presă		
Ion I. Pogana:	„Ecoul”	I—II—57

Ien C. Lascu :	„Românul“	I—II—61
I. D. Dabici :	„Curentul“	I—II—63
Isaia Tolan :	„Curentul „	I—II—59
Silviu Faur :	„Timpul Provinciei“	I—II—62
T. Almășianu :	„Ecoul“	I—II—58
* * *	„Biserica și Școala“	{ I—II—57 I—II—63

Număr închinat problemelor economice

Iercan Nerva :	Contribuțiuni la studiul situației economice a jud. Arad	IV—99
Îșanu Ștefan :	Problema socială a muncii salariate	IV—135
Inst. Soc. Banat-Crișana :	Câteva cuvinte pentru cititori	IV—97
Prof. Mager Tr. :	Țin. Hălmeagului: Manifestări econ.	IV—144
Mercur :	Situația firmelor comerciale și industriale în orașul și j. Arad	IV—112
Păcuraru Brutus :	Penetrarea Românilor în Comerț și Meserii	IV—125
Ing. Șincal G. :	Diferite aspecte ale problemei electrificării județului Arad	IV—144
Ing. Trimbiționi Traian :	Industria orașului și jud. Arad	IV—103
Ing. Tripa Mihai :	Problema transportului public în orașul Arad	IV—129

Număr închinat problemelor agricole

din jud. Arad

* * *	Activitatea Cam. de Agricultură	IX—299
Ing. Agr. Agnastopol N. :	Cultura tutunului	IV—294
Birtolon Aurel :	Producția și valorificarea animalelor în reg. de Vest a Țării	IX—312
Ing. Agr. Crișan I. :	Situația pomicolă a jud. Arad	IX—304
inginer Șivile Diaconescu I. :	Pădurile statului din jud. Arad, sub era maghiară și sub administrația statului român	IX—290
Inst. Soc. Banat-Crișana :	Primum vivere deinde philosophare	IV—273
Ing. Agricol Eșanu Vl. ;	Organiz. muncii în agricultură	IX—321
Ing. Agr. Juncu V. :	Cauzele și remedierea crizei din Podgoria Aradului	IX—284
Prof. Tr. Mager :	Repatrierea proprietăților agricole în ținutul Hălmeagului	IX—317
Ing. agr. Sava I.	O scurtă dare de seamă asupra agriculturii jud. Arad	IX—275
„	Cultura grâului	IX—280
„	Bovinele din jud. Arad și mijloacele de îmbunătățirea lor	IX—308

Impresii

- Dr. Șt. M. Zissulescu: Cum ne privesc Germanii celui
de al III-lea Reich X—XI—361
" " " " " " XII—397
Țigu E. — Dorobanți: O excursiune pe Marea Neagră
la Constantinopol XII—411

Cugetări

- Moșiu Gheorghe: Stropi din cascada vieții VI—VII—VIII—224
" " " " " " X—XI—339
" " " " " " XII—402

Cărți

A. N.:

- Ed. I. Găvănescu: *Ion Monora* III—93
R. Cioflec: *Vârtejul* — roman III—94
E. Lovinescu: *Istoria literaturii române contemporane 1909—1937* IV—95
G. Călinescu: *Enigma Otiliei* — roman V—206
Maria, Regina României: *Măști* — roman VI—VII—VIII—268
Septimiu Popa: *Caravanele Aradului* X—XI—375
George Petcu: *Fata Morgana* — versuri X—XI—376
Emil Gulian trad.: *Poemele lui Edgar Poe* XII—418

Al. Constantinescu:

- Gheorghe Moșiu: *Stropi din cascada vieții* X—XI—374

Jiann Nicolae:

- Ionel Teodoreanu: *Fundacul Varlaamului* — roman XII—419

Reviste

A. I.:

- Film XII—421
Gazeta Cărților XII—421
Scânteia XII—421
Satul XII—421
Curierul Echipelor Studențești XII—422

S. M.:

- Biserica și Școala XII—422
Fruncea XII—422
România Aeriană XII—422
Viața Basarabiei XII—422
Luceafărul XII—422

Cronici

Pan: II—91, V—205, VI—VII—VIII—253, X—XI—369, XII—416

Constantinescu Al.: Cronica dramatică: Stagiunea Teatrală:

Meșterul Manole: Oct. Goga X—XI—371

Vlaicu Vodă: Al Davila X—XI—371

Se caută un tată: Fr. Arnald și E Bach X—XI—371

Insemnări

A. N.:

Asociația scriitorilor români din Ardeal VI—VII—VIII—270

Ziua cărții la Arad VI—VII—VIII—270

Societatea Astra despărțământul Arad VI—VII—VIII—270

150 ani de la moartea lui A Schopenhauer VI—VII—VIII—270

Ziarul „România” VI—VII—VIII—270

Ziarul revistă „Pământul” VI—VII—VIII—271

Poetul Gheorghinescu vania VI—VII—VIII—271

Problema teatrului românesc la Arad VI—VII—VIII—272

Editurile din Capitală VI—VII—VIII—272

(Olată ce) s'a zăgăzuit reclama, unor
falsе talente literare VI—VII—VIII—272

Nemăru viitor al „Hotarul”-ui VI—VII—VIII—272

Pogana I. Ion:

Literatura de scandal III—95

Un centenar „Gazeta Transilvaniei” III—96

Asociația scriitorilor români din Ardeal V—207

Revista „Innoirea” V—207

Stagiunea teatrului Românesc la Arad V—207

Note

A. C.

In Arad apar trei reviste literare. X—XI—378

Hărțile. X—XI—378

A. N.

Laureații Premiului Național. V—208

N. J.

1 Decembrie XII—424

Maestrul George Enescu XII—424

In „Gândirea” XII—424

Cititorii „Timpului” XII—425

Sportul XII—425

Pictorii minții XI—425

„Hotarul” XII—426

Fotografiile, hărți, anexe, gravuri, grafice

Prof. Traian Mager , fotografii	
Palatul Cultural Arad	VI—VII—VII—222
Cariera de andezit din Vârfurile	IV—148
Seceriș în comuna Vârfurile	IV—150
Porțiune de pe muntele Găina	IV—152
" " " "	IV—154
Exploatarea din Brüsturi	IV—156
Casă veche din Tisa	IV—156
Traseul C. F. R. Arad-Brad pe la Aciuța	IV—160
Harta : unui sector al Munților Apuseni în județul Hălmeagului, j. d. Arad	IV—146
Anexe : Documente privitor la istoria Hălmeagiului. Repartizarea proprietăților agricole în Ținutul Hălmeagiului	IX—319
Mureșianu L. : Gravură	I—1149
Ing. Șincal George : Harta jud. Arad: Situația electrificărilor în anul 1938	IV—120
Ing. Trimbișioni Tr.	
Graficul: Industriei din orașul și jud. Arad	IV—105
" Industriei metalurgiei din orașul și jud. Arad	IV—106
" Industriei alimentare din orașul și jud. Arad	IV—107
" Industriei Uz. electrice din orașul și j. Arad	IV—109
" Industriei: zidărie, ceramică și sticlărie din orașul și jud. Arad	IV—109
" Industriei chimice din orașul și jud. Arad	IV—109
" Industriei lemnului din orașul și jud. Arad	IV—109
" Industriei textile din orașul și jud. Arad	IV—110

*Supliment întocmit:
de*

Arcan I. Iuliu

S-au primit la „Redacție“:

Cărți:

- PAUL ELUARD:** »*Animale și oamenii lor, oamenii și animale lor.*« Poeme. Traduse de Sașa Pană. Edit. Univ. 1938.
- PIMEN CONSTANTINESCU:** »*Limba și Literatura Italiană la Sibiu.*« Sibiu. 1938. Editura »Sibiul.«
- TEODOR MURĂȘANU:** »*Lilioara.*« Poeme. Colecția »Abecedar.« Sighișoara.

Ziare:

- »*Vestul*«, Cotidian, Timișoara.

Gazete:

- »*Zărandul*«, Gazetă de cultură și inf., Brad, jud. Arad.
- »*Gazeta Cărților*«, An. 8. No. 7—8. 15, 31 Oct. 1938. Bilu-nară. Ploești.

Reviste:

- Curierul Echipelor Studentești*, An. 4. No. 20—22. 1938. Fundația Cult. Reg. »Princ. Carol.« București.
- »*Timocul*«, An. V. 7—8. Sept.-Oct. 1938. Cultural-Națională. București.
- »*Biserica și Școala*«, An. 62. No. 48. Nov. 1938. Arad.
- »*Pagini Literare*«, An. V. No. 9—10. Sept.-Oct. 1938. Turda.
- »*Litera*«, An. I. No. 2. Nov. 1938. Arad.
- »*Fruncea*«, An. V. No. 30. 1 Dec. 1938. Timișoara.
- »*Film*«, An. 6. No. 165. 1938. Rev. Timișoara.
- »*Scânteia*«, An. 9. No. 9—10. Sept.-Oct. 1938. Gherla.
- »*Plaiuri Săcelene*«, An. V. No. 9. Sept. 1938. Satul Lung Săcele. Brașov.
- »*Pământul*«, Călărași.
- »*Semănătorul*«, Caliacra.
- »*Condeiful*«, Craiova.
- »*Raza literară*«, București.

Biblioteca Ateneului Popular-Arad

Au apărut:

- Nr. 1. **ED. I. GĂVĂNESCU**: *Ioan Popovici-Desseanu, viața și activitatea sa.* — Arad 1932. Lei 25.
2. **ISAIA TOLAN**: *Noul dicționar ortografic al limbii române.* — Arad 1932. Lei 40.
3. **Dr. GH. CIUHANDU**: *Dr. Giorgiu Popa, un om de școală și cultură.* — Arad 1934. Lei 100.
4. **Dr. GH. CIUHANDU**: *Schițe din trecutul Românilor arădani, (veac XVIII).* — Arad 1934. Lei 60.
5. **ED. I. GĂVĂNESCU**: *Ioan Monorai, un istoric ardelean necunoscut.* — Arad 1938. Lei 60.
3. **GH. MOȚIU**: *Stropi din cascada vieții...* — Edit. și tipografia »Concordia« Arad. Lei 40.

GH. MOȚIU :

Stropi din cascada vieții... Lei 40.

Lei 15. —

CONCORDIA
Inst. de arte grafice
Arad, Str. Goldiș 6